

> RETOURADRES Postbus 1992, 6201 BZ Maastricht

BEZOEKADRES
Mosae Forum 10
6211 DW Maastricht

Aan de dames en heren,
leden van de gemeenteraad

POSTADRES
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht

ONDERWERP
Bouwstenennotitie Sport en Bewegen +
uitvoeringsnota sport- en bewegingsstimulering
BEHANDELD DOOR
K (Karin) Munnichs

DATUM
7 december 2020
Verzonden: 8-12-2020
TELEFOONNUMMER
043 350 3138

BIJLAGEN
2
ONZE REFERENTIE
2020-33689

E-MAILADRES
Karin.Munnichs@maastricht.nl

FAXNUMMER
043 - 350 4141

UW REFERENTIE
--

Geachte raadsleden,

In mijn raadsinformatiebrief sport en bewegen van 3 juli 2020 heb ik u laten weten dat u de komende maanden diverse beleidsdocumenten over sport en bewegen kunt verwachten. De eerste twee notities zijn gereed en akkoord bevonden door het college.

Dit zijn:

1. De bouwstenennotitie Sport& bewegen (Kadernotitie)
2. De uitvoeringsnota Sport- en bewegingsstimulering 2021 – 2025

De bouwstenennotitie Sport & Bewegen is een overkoepelende kapstok voor drie nota's op het gebied van sport- en bewegen die zijn of worden vastgesteld:

1. **Uitvoeringsnota Sport en Bewegen 2021 – 2025.** Vastgesteld door het college op 1 december 2020 en onderdeel van deze raadsinformatiebrief.
2. **Raadsnota: Bewegvriendelijk Maastricht.** (Maart 2021). Deze nota is een verdere uitwerking van de vastgestelde principes, maatregelen en uitgangspunten rondom sporten en bewegen in de openbare ruimte zoals die zijn opgenomen in de omgevingsvisie. Doel van deze nota is het creëren van een beweegvriendelijke omgeving (BV0). Dit is een omgeving met voorzieningen in de openbare ruimte waar mensen spelen, bewegen, sporten, ontmoeten en zich verplaatsen. Waarin gebruikers worden gestimuleerd zich actief te verplaatsen en bewegen, te spelen en te sporten. En waar aan de voorzieningen een activiteitenaanbod is gekoppeld, zodat de voorziening duurzaam gebruikt wordt.
3. **Raadsnota: Tweede tranche binnensportaccommodaties 2020-2030.** (2^e kwartaal 2021). Onze wettelijke zorgplicht voor het faciliteren van het bewegingsonderwijs leidt tot een grote samenhang met de onderwijsontwikkelingen Primair Onderwijs (PO) en Voorgezet Onderwijs (VO). Drie maanden na het raadsbesluit over het Integraal Huisvestingsplan VO wordt het raadsvoorstel tweede tranche binnensportaccommodaties voorgelegd aan de Raad. Het integraal huisvestingsplan primair onderwijs (IHP PO) is reeds vastgesteld door de Raad. Doel van deze nota is te komen tot binnensportaccommodaties die beter tegemoetkomen aan de wensen, behoeften, vraag, gedragspatronen en financiële mogelijkheden van de toekomst. In het raadsvoorstel zijn o.a. opgenomen een evaluatie van de nota Toekomstbestendige binnensportaccommodaties uit 2015, voorstel optimalisatie spreiding binnensport accommodaties Maastricht 2030, een meer jaren investeringsplan 2021-2030 (inclusief de thema's duurzaamheid en toegankelijkheid), een minimale bezettingsnorm voor elke accommodatiesoort, een beeld van de gymzaal van de toekomst en de ontwikkelingen sporthal De Heeg.

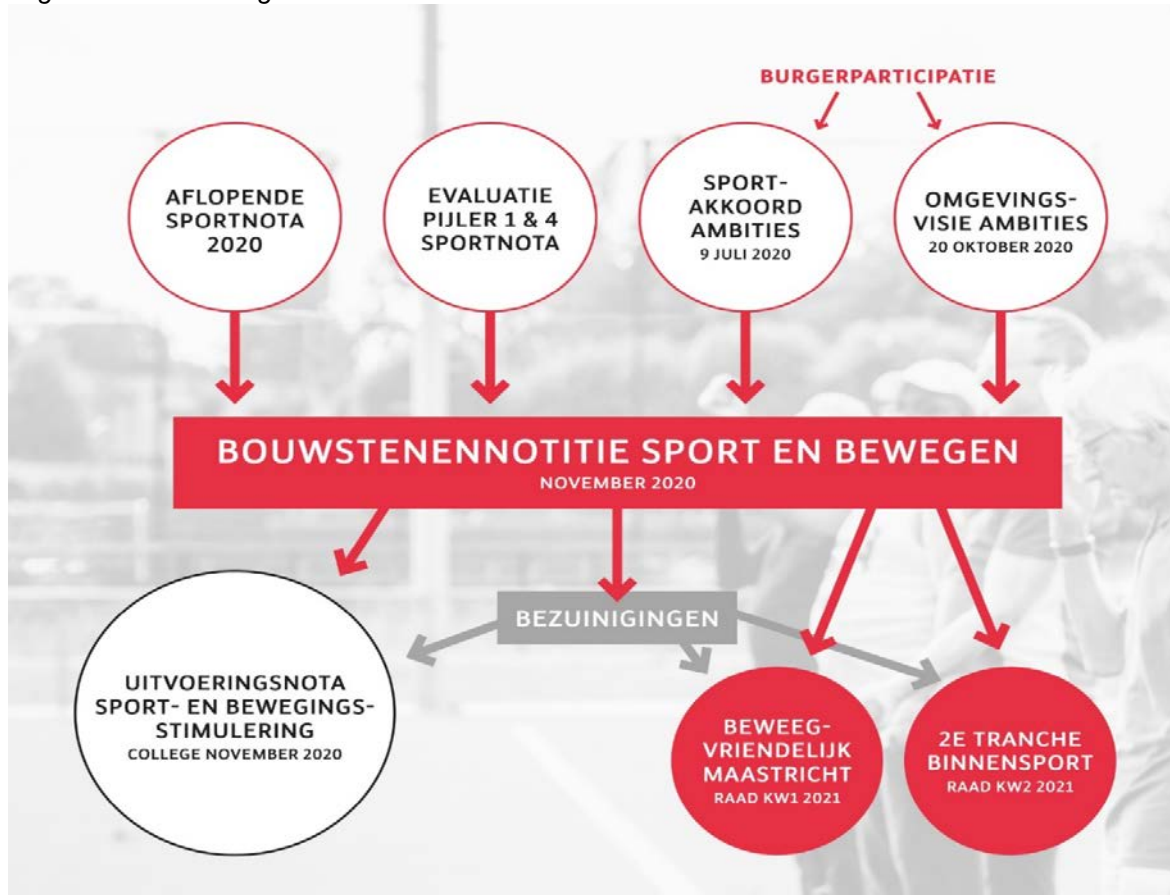

DATUM
7 december 2020

Samenhang diverse nota's sport & Bewegen

In onderstaande figuur is de onderlinge samenhang weergegeven tussen de diverse nota's. Ook wordt de relatie met de bezuinigen zoals opgenomen in de Pre-begroting 2021 weergegeven.

Figuur 1: Samenhang bouwstenennotitie

1. De Bouwstenennotitie Sport & Bewegen

De opgenomen ambities in zowel het Sportakkoord, de Omgevingsvisie en de conclusies en aanbevelingen van de evaluaties geven voldoende richting om met het sportbeleid de komende jaren een gedegen koers te varen. Deze koers is vertaald in de bouwstenennotitie Sport en Bewegen (zie bijlage 1). Dit is geen nieuwe koers maar een update en aanscherping van de huidige, aflopende sportnota op basis van de eerdergenoemde ambities. De bouwstenennotitie is feitelijk een update van de Sportnota 2020 Mee@bewegen. Zij staat niet op zichzelf. Ze is gebaseerd op 4 onderdelen:

- De huidige sportnota Mee@bewegen 2020.
- De evaluatie van de sport- en bewegingsdeelname, de sport- en bewegingsstimulering en de verenigingsondersteuning (pijler 1 en 4 van de sportnota).
- Het Maastrichts Sportakkoord.
- De Omgevingsvisie 2040.

DATUM
7 december 2020

Sportnota Mee@bewegen 2020

Op 21 mei 2013 heeft de gemeenteraad de Sportnota 2020 Mee@bewegen vastgesteld. De hoofddoelstelling van de nota is het verhogen van de sport- en beweegparticipatie van de inwoners van onze stad: Deze doelstelling blijft staan. Onderstaande indicatoren zijn hierin opgenomen:

- In 2020 moet de (gemiddelde) sportparticipatie in de gemeente Maastricht dichterbij het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten zijn gekomen en minimaal 65% bedragen.
- In 2020 moet de (gemiddelde) beweegparticipatie (Nederlandse Norm Gezond Bewegen) in gemeente Maastricht dichterbij het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten zijn gekomen en minimaal 53% bedragen.

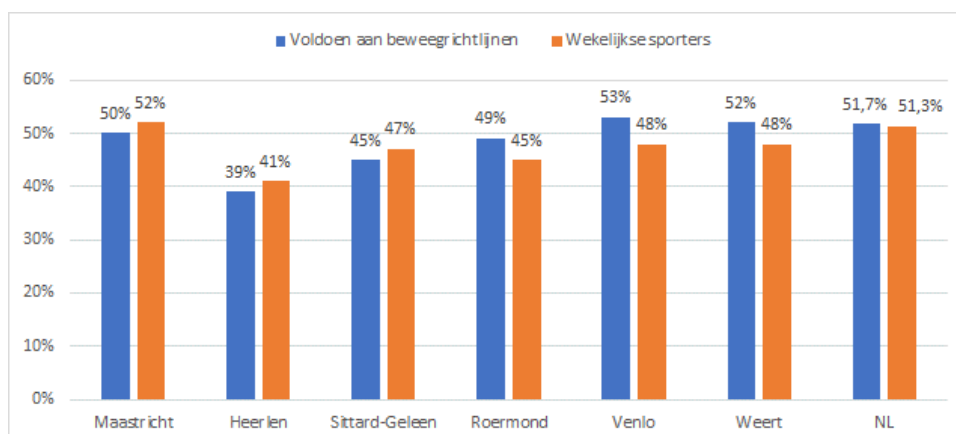
Evaluatie

Het Kenniscentrum Sport (KCS) heeft een evaluatie uitgevoerd van een aantal onderdelen van de Sportnota 2020 Mee@bewegen. En heeft een oordeel geveld over de kwaliteit en effectiviteit van de sport- en beweegprogramma's van Maastricht Sport en de verenigingsondersteuning. Uitgebreide informatie is te vinden in bijlage 2: uitvoeringsnota sport- en bewegingsstimulering pagina 4 tot en met 14.

Sport- en beweegdeelname

De ontwikkelingen in Maastricht wijken niet veel van het landelijke beeld. Ook in Maastricht is de sport- en beweegdeelname de afgelopen jaren fors gestegen. De sportparticipatie conform RSO (richtlijnen sportdeelname onderzoek) van de inwoners van Maastricht van 6-79 jaar is gestegen van 57% in het jaar 2010, naar ongeveer 65% in het jaar 2018. Dat was precies het hoofddoel dat werd beoogd. Het percentage inwoners van 18+ dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen is in diezelfde periode gestegen naar 58%, waarmee de doelstelling (53%) ruim is behaald. Kortom, de sport- en beweegdeelname heeft zich in Maastricht zeer positief ontwikkeld en Maastricht kan zich inmiddels meten met de landelijke cijfers. Ook geldt dat de deelname in Maastricht beter is dan in de andere steden in onze regio.

Figuur 1: Sport- en beweegdeelname inwoners 18 jaar en ouder in Maastricht vergeleken met de regio en Nederland.

Bron: Sport op de kaart (cijfers 2018).

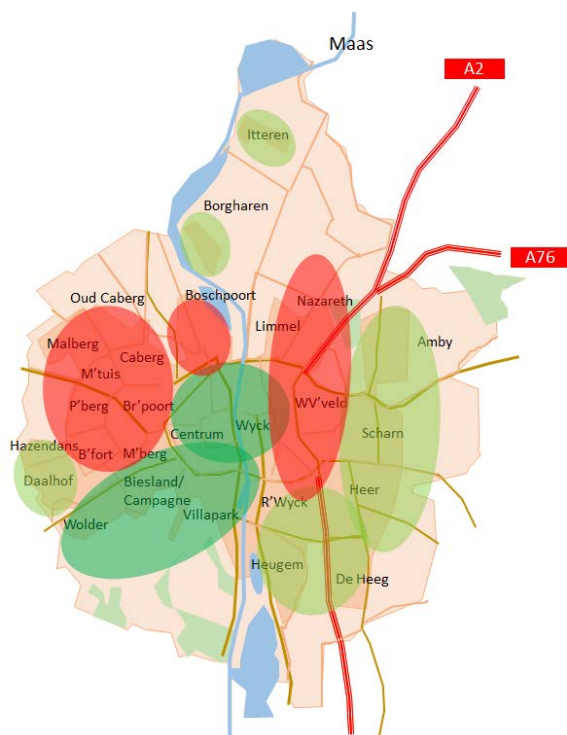
De gestegen sport- en beweegdeelname in Maastricht wil niet zeggen dat alle inwoners meer zijn gaan bewegen. Er zijn grote verschillen in de sport- en beweegdeelname per wijk. Er zijn wijken waar de sport- en beweegdeelname (ver) uitstijgt boven het landelijke gemiddelde. Dat zijn grote

DATUM
7 december 2020

delen van het Centrum en Zuidwest. Er zijn ook wijken waar de deelname fors lager is. Dat is vooral het geval in West en delen van Noordoost. In de volgende figuur zijn deze verschillen schematisch weergegeven.

Figuur 2: Verschillen in sport- en beweegdeelname naar wijken.

Bron: Buurtmonitor 18+ gemeente Maastricht 2018.

Een tweede belangrijke ontwikkeling is dat de sport- en beweegdeelname - in de wijken waar die toch al hoog was – de afgelopen jaren het meeste is gestegen. In de wijken waar de sport- en beweegdeelname laag was, is de sport- en beweegdeelname over het algemeen iets lager geworden. Ook geldt dat de sport- en beweegdeelname onder de groeiende groep senioren achterblijft. Sporten en bewegen onder deze groep inwoners blijft achter bij de Nederlandse cijfers, maar ook bij die van de regio.

Ongeorganiseerd sporten groeit

Net als in het landelijke beeld zien we ook in Maastricht dat vooral het ongeorganiseerd sporten populair is. Maastrichtenaren zijn bijvoorbeeld net zo vaak lid van een sportschool (fitness) als de gemiddelde Nederlander. Hardlopen in de buitenruimte is zelfs zeer populair in Maastricht. 14% van de Maastrichtenaren loopt regelmatig hard in de buitenruimte. Het Nederlandse gemiddelde bedraagt 8% (Bron: Sport op de kaart).

Maastrichtenaren zijn daarentegen niet 'en masse' lid van een sportvereniging. In Maastricht is 15,3% van de inwoners lid van een sportvereniging waarvan de bond is aangesloten bij het NOC*NSF, terwijl dit percentage landelijk op 25% ligt (Bron: NOC*NSF). Maastricht blijft daarmee ver achter bij het landelijke beeld. Het lage percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging geldt voor alle leeftijdsgroepen (ook de kinderen in de basisschoolleeftijd) en voor alle populaire

DATUM
7 december 2020

sporten. Alleen het percentage inwoners dat lid is van een atletiekvereniging benadert het Limburgse gemiddelde.

Evaluatie beweegprogramma's en verenigingsondersteuning Maastricht Sport.

De stimuleringsprogramma's van Maastricht Sport zitten goed in elkaar. Het Kenniscentrum Sport heeft vastgesteld dat de programma's kwalitatief goed zijn, de juiste doelgroepen bereiken en voldoende de verbinding leggen met de maatschappelijke partners (onderwijs, welzijn en zorg). Echter, gezien de achterblijvende sport- en beweegdeelname in sommige wijken, zijn die verbindingen nog niet voldoende. De komende jaren zal zwaarder ingezet moeten worden op samenwerking tussen bewegen, onderwijs, ontmoeten, welzijn en zorg.

Lokaal Sportakkoord Maastricht

In navolging van het Nationaal Sportakkoord is het Maastricht Sportakkoord opgesteld. Dit is te vinden op: <https://www.maastrichtsport.nl/sportakkoord/>

Centrale doel van het sportakkoord is om meer Maastrichtenaren een leven lang met plezier te laten sporten en bewegen. Het Lokaal Sportakkoord is op 9 juli 2020 ondertekend en vastgesteld. Sport- en beweegaanbieders (verenigingen en commerciële aanbieders), maatschappelijke organisaties, zorginstellingen, onderwijs en gemeente met elkaar in gesprek gegaan om ambities en uitdagingen te bespreken en concrete ideeën uit te wisselen. Er is een klankbordgroep geformeerd bestaande uit een afvaardiging van de verschillende sectoren. Het Maastrichts Sportakkoord wordt nu samen met alle partners verder uitgewerkt en uitgevoerd.

Omgevingsvisie Maastricht 2040

Op 20 oktober 2020 heeft de raad de Omgevingsvisie vastgesteld. Doel van deze omgevingsvisie is om de kwaliteit van leven van de inwoners te verbeteren door investeringen in duurzame ontwikkeling van de stad en de fysieke leefomgeving. Ook de omgevingsvisie is tot stand gekomen door middel van een uitvoerig participatietraject met bedrijven, maatschappelijke instellingen en inwoners. Sport- en beweegfaciliteiten, in combinatie met programma's die het sporten en bewegen stimuleren, zijn nadrukkelijk een onderdeel van de omgevingsvisie. De visie zet onder meer in op een beweegvriendelijke omgeving die bestaat uit:

- Voorzieningen en plekken in de openbare ruimte waar mensen spelen, bewegen, sporten, ontmoeten en zich verplaatsen, en
- Waarin gebruikers worden gestimuleerd (o.a. door een activiteiten aanbod) zich actief te verplaatsen en bewegen, te spelen en te sporten; en
- Waar aan de voorzieningen een activiteiten aanbod is gekoppeld, zodat de voorziening duurzaam gebruikt wordt.

Verlengen looptijd, kaders en uitgangspunten Sportnota Mee@bewegen 2020-2025

De sport- en beweegdeelname in Maastricht kan zich inmiddels meten met het Nederlandse gemiddelde. Wel zijn er wijken die achterblijven, het bewegen binnen de groep senioren is achteruitgegaan en de sportverenigingen staan onder druk. De hoofddoelstelling van de sportnota 2020 Mee@bewegen, het verhogen van de sport- en beweegparticipatie van de inwoners van onze stad, blijft van kracht.

Het college is dan ook akkoord gegaan met de bouwstenennotitie Sport en Bewegen 2021-2015. Hierin worden de uitgangspunten van de eerdere nota Mee@bewegen gehandhaafd.

Wel maken we volgende twee aanscherpingen:

1. Voor de prioriteitswijken streven we naar het behoud van de huidige sport- en beweegdeelname. De afgelopen jaren hebben we daar een achteruitgang gezien en ons streven is dat die achteruitgang wordt gestopt.

DATUM
7 december 2020

2. Voor de groep ouderen hebben we ook geen verbetering geconstateerd. Ook voor die groep mikken we op bestendiging en op zijn best een lichte verbetering van de sport- en beweegdeelname.

In 2021 volgen dan nog de twee nota's: Bewegevriendelijk Maastricht en de Tweede Tranche binnensportaccommodaties.

Nieuwe accenten en zes programmalijnen

De ontwikkelingen in de sport- en beweegdeelname van Maastrichtenaren zijn vanzelfsprekend belangrijke input voor de vervolg nota's. Ze leiden in elk van de nota's tot voorstellen voor andere accenten. Te weten:

1. Meer wijkgericht werken
2. Integraal werken centraal
3. Kinderen, Jeugd en senioren centraal
4. Meer accent op de buitenruimte

Deze centrale uitgangspunten komen samen in zes programmalijnen die uiteindelijk onze ambities voor de komende jaren weergegeven. Uitgebreide informatie hierover is te vinden in bijlage 1: Bouwstenennotitie Sport en Bewegen op pagina 7, 8, 9 en 10.

Figuur 3: De zes programmalijnen.

Publieke domein				Private domein	
Aangepast bewegen	In beweging komen	Beter bewegen	Samen bewegen	Spannender bewegen	Eenvoudiger bewegen
Sport-/zorgarrangementen	Traditionele verenigingssporten, wandelen, zwemmen, fietsen, sporten op (na)school	Modern bewegingsonderwijs en multisport	Alle sporten, met nadruk op fitheid, recreatie, ontmoeten, ontplooiën en ontspannen	Nieuwe, actieve sporten, aangepast verenigingsaanbod	Vormen van recreatief sporten, in groepen, onder begeleiding, niet-verplichtend
Activeren, stimuleren en aangepast sporten	Activeren en stimuleren	Faciliteren	Faciliteren, verenigen en kennismaken	Faciliteren en activeren	Faciliteren, combineren en ontzorgen
Barrièrevrij, aangepast voorzieningen	In de buurt, laagdrempelig, begeleid, binnen en buiten	Eigentijdse accommodatie in onderwijs en sport	Sfeer, ontmoetingsruimte, vereniging/club	Eigentijdse accommodatie en openbare ruimte	Multifunctioneel, alles in één, buitenruimte, hot spots
Chronisch zieken, mensen met een beperking en niet-vitale senioren	Inwoners met de groene leefstijl, lagere SE-score, alle leeftijden	Kinderen in de basisschoolleeftijd op school en bij de vereniging	Kinderen, jeugd en volwassenen die lid zijn van een sportvereniging. Vooral gele en deels groene leefstijl	Tieners/jongeren van huishoudens met kinderen in deze leeftijd, alle leefstijlen	Volwassenen met blauwe en rode leefstijl
Senioren en/of WMO-geïndiceerden	Niet-sporters	Kinderen	Verenigingsleden	Tieners	Volwassenen

2. Uitvoeringsnota sport- en bewegingsstimulering

De gemeente Maastricht staat voor grote opgaven in het sociale domein (decentralisaties), de fysieke leefomgeving, (energietransitie, duurzaamheid, mobiliteit, woningbouw), het (preventieve) gezondheidsbeleid en de vormgeving aan de steeds actievere vormen van participatie in de samenleving. Daarbij hebben we te maken met ingrijpende demografische ontwikkelingen. Vergrijzing, groei dan wel krimp van de bevolking, migratie en vluchtelingen, een steeds mondigere bevolking, de invloed van sociale media op de (politieke) menings- en besluitvorming en bezuinigingen. Deze opgaven en ontwikkelingen werken door in het lokale sport- en beweegbeleid, dat zich hierop heeft aan te passen. Tegelijkertijd bieden sport en bewegen kansen en mogelijkheden om in te spelen op deze opgaven en ontwikkelingen. Ze vragen om verbinding met

DATUM
7 december 2020

het sportbeleid, om sport in te zetten als middel om de gemeentelijke doelstellingen in het sociale domein te realiseren.

De uitvoeringsnota sport- en bewegingsstimulering 2020-2025 laat zien hoe Maastricht Sport van 2020-2025 haar sport en bewegingsstimulering verder vormgeeft. Deze nota is als bijlage 2 bijgevoegd.

Een greep uit de programma's:

- Programma Onbeperkt Sportief/Iedereen Kan Sporten. Dit programma bestaat uit een afwisselend aanbod van beweeg- en sportactiviteiten, vaak in combinatie met ontmoeten.
- Sjors Sportief, ons kennismakingsprogramma's waarin leerlingen van de basisscholen op laagdrempelige manier in aanraking worden gebracht met verschillende sporten.
- Coach Sports, het programma om kinderen en jongeren met overgewicht (meer) in beweging te krijgen.
- Beweeg Bewust, het programma waarin wij met verschillende samenwerkingspartners inzetten op preventie, verandering van leefstijl, bewegen, revalidatie en activering.
- De Gecombineerde Leefstijl Interventie, waarin wij – samen met ketenpartners – inzetten op een volledige verandering van leefstijl in termen van bewegen, voeding en gedrag.
- Bewegegroepen, waar wij op verschillende plekken in de stad laagdrempelige groepsbijeenkomsten organiseren in het kader van bewegen en sporten.
- Meedoen, een stimuleringsprogramma dat zich richt op mensen in armoede, COA en statushouders.
- Beweegprogramma Basisschool in Beweging, waardoor kinderen al op jonge leeftijd in aanraking komen met verschillende sporten.
- De programma's 'De Gezonde School' en de 'Gezonde Kinderopvang'
- Aanbieden van verenigingsondersteuning waarbij we maatwerkondersteuning beperken tot de verenigingen in onze prioriteitswijken. Introduceren van de open clubgedachte (Smile) introduceren in deze wijken.
- Continueren van het Jeugdfonds Sport en Volwassenenfonds Sport.

In 2021 vindt er een raadsinformatiebijeenkomst plaats over deze twee nota's. U wordt dan verder geïnformeerd over de inhoud van deze twee nota's, de twee vervolgnota's en de stand van zaken van het Maastrichts sportakkoord. De uitnodiging van deze bijeenkomst ontvangt u in januari 2021.

Hoogachtend,

Bert Jongen,
Wethouder Onderwijs, Jeugdzorg, Studentenstad en Sport

Bouwstenennotitie Sport en bewegen | november 2020

Maastricht Sport
beweegt de stad

BURGERPARTICIPATIE

**AFLOPENDE
SPORTNOTA
2020**

**EVALUATIE
PIJLER 1 & 4
SPORTNOTA**

**SPORT-
AKKOORD
AMBITIES
9 JULI 2020**

**OMGEVINGS-
VISIE AMBITIES
20 OKTOBER 2020**

BOUWSTENENNOTITIE SPORT EN BEWEGEN

NOVEMBER 2020

BEZUINIGINGEN

**UITVOERINGSNOTA
SPORT- EN BEWEGINGS-
STIMULERING
COLLEGE NOVEMBER 2020**

**BEWEEG-
VRIENDELIJK
MAASTRICHT
RAAD KW1 2021**

**2E TRANCHE
BINNENSPOORT
RAAD KW2 2021**

DE CONTEXT

SPORTNOTA MEE@BEWEGEN

In 2013 heeft de gemeenteraad de Sportnota 2020 Mee@bewegen vastgesteld. In die sportnota werd uitvoerig ingegaan op de sport- en beweegparticipatie van de Maastrichtenaren. Daaruit bleek dat onze inwoners gemiddeld minder bewegen dan inwoners van andere gemeenten en ook minder vaak. De hoofddoelstelling van de nota was daarom ook om de sport- en beweegparticipatie van de inwoners van onze stad te verhogen. Letterlijk zijn de volgende doelstellingen in de nota opgenomen:

- In 2020 moet de (gemiddelde) sportparticipatie in de gemeente Maastricht dichterbij het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten zijn gekomen en minimaal 65% bedragen.
- In 2020 moet de (gemiddelde) beweegparticipatie (Nederlandse Norm Gezond Bewegen) in gemeente Maastricht dichterbij het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten zijn gekomen en minimaal 53% bedragen.

Destijds is 'handen en voeten' gegeven aan deze doelstellingen door middel van vier pijlers, t.w.:

- **Pijler 1**, sport- en beweegstimulering: De gedachte was om voor elke inwoner binnen een straal van 1.000 meter vanaf de woning een veilig en toegankelijk beweegaanbod te bieden. Ook een breed en gevarieerd programma van stimuleringsmaatregelen en een specifieke inzet op jeugd, ouderen en buurten waar de sportdeelname het laagst was, behoorden tot deze pijler.
- **Pijler 2**, Accommodaties: Gestreefd werd naar een goed accommodatieaanbod dat was afgestemd op de vraag/behoefte van de inwoners. In de nota werd ook ingezet op de ongeorganiseerde sport door recreanten voldoende ruimte te bieden op de sportparken en in de buitenruimte.
- **Pijler 3**, Sportparkmanagement: Op de multifunctionele sportparken werd ingezet op sportparkmanagement. Dit om het gedeelde gebruik van voorzieningen in goede banen te leiden en ook om inwoners de gelegenheid te bieden om ongeorganiseerd te sporten/bewegen op deze parken.
- **Pijler 4**, Verenigingsondersteuning: Sterke, vitale en financieel gezonde verenigingen werden als onmisbare schakel gezien in het verhogen van de sportdeelname. Daarom werd ondersteuning aan de verenigingen opgezet. Dit betrof zowel algemene ondersteuning (kennisoverdracht over thema's zoals nieuwe wet- en regelgeving, fiscaliteit, trends, etc.) als ook maatwerkondersteuning.

De afgelopen periode is de Sportnota 2020 Mee@Bewegen op onderdelen geëvalueerd (evaluatie van de pijlers 1 en 4).

MAASTRICHTS SPORTAKKOORD

In navolging van het Nationaal Sportakkoord is in Maastricht een Lokaal Sportakkoord opgesteld. Sport- en beweegaanbieders (verenigingen en commerciële aanbieders), maatschappelijke organisaties, zorginstellingen, onderwijs en gemeente zijn in de afgelopen maanden met elkaar in gesprek gegaan om ambities en uitdagingen te bespreken en concrete ideeën uit te wisselen.

Het Maastrichts Sportakkoord is tot stand gekomen door middel van een intensief participatietraject. Bij de startbijeenkomst, die op 25 september 2019 heeft plaatsgevonden, waren ruim 85 geïnteresseerde vertegenwoordigers aanwezig. Tijdens de vervolgbijeenkomsten waar we met de deelakkoorden aan de slag zijn gegaan, waren gemiddeld 20 vertegenwoordigers aanwezig per deelbijeenkomst. Gedurende het proces is er een klankbordgroep geformeerd bestaande uit een afvaardiging van de verschillende sectoren. De klankbordgroep diende als sparringpartner voor de formateur bij de totstandkoming van dit akkoord.

Centrale doel van het sportakkoord is om meer Maastrichtenaren een leven lang met plezier te laten sporten en bewegen. Op 9 juli 2020 is het Maastrichts Sportakkoord ondertekend door 29 partners waaronder de gemeente Maastricht en Maastricht Sport.

OMGEVINGSVISIE

Op 20 oktober 2020 heeft de raad de Omgevingsvisie vastgesteld. Doel van deze omgevingsvisie is om de kwaliteit van leven van de inwoners te verbeteren door investeringen in duurzame ontwikkeling van de stad en de fysieke leefomgeving. Ook de omgevingsvisie is tot stand gekomen door middel van een uitvoerig participatietraject met bedrijven, maatschappelijke instellingen en inwoners.

Sport- en beweegfaciliteiten, in combinatie met programma's die het sporten en bewegen stimuleren, zijn nadrukkelijk een onderdeel van de omgevingsvisie. De visie zet onder meer in op een beweegvriendelijke omgeving die bestaat uit:

- voorzieningen en plekken in de openbare ruimte waar mensen spelen, bewegen, sporten, ontmoeten en zich verplaatsen, en
- waarin gebruikers worden gestimuleerd (o.a. door een activiteitenaanbod) zich actief te verplaatsen en bewegen, te spelen en te sporten; en
- waar aan de voorzieningen een activiteitenaanbod is gekoppeld, zodat de voorziening duurzaam gebruikt wordt.

De omgevingsvisie wordt de komende periode concreter gemaakt in verschillende deelnota's, waarvan de Nota Beweegvriendelijk Maastricht er een van is. Deze nota verschijnt in het 1e kwartaal van 2021.

DE SAMENHANG

De evaluatie van de Nota Mee@Bewegen, het Maastrichts Sportakkoord en de omgevingsvisie zijn de aanleiding van deze bouwstenennotitie. En geeft input voor de drie volgende nota's:

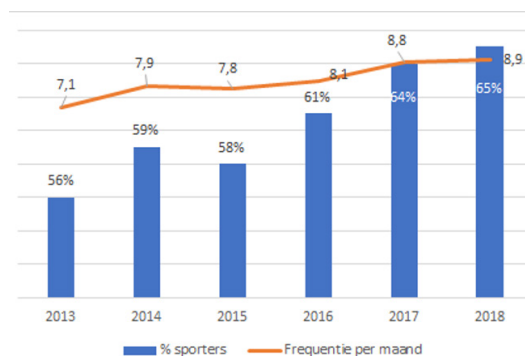
- Uitvoeringsnota Sport en Bewegen 2020-2025.
- Nota 2e tranche binnensportaccommodaties.
- Nota Beweegvriendelijk Maastricht.

In deze notitie geven we inzicht in de samenhang tussen het Sportakkoord, de omgevingsvisie en drie nota's. We starten met een korte samenvatting van 'de staat van bewegen en sporten' in Nederland, de regio en Maastricht. Daarna geven we een overzicht van de stadsbrede ambities op het gebied van bewegen en sporten voor de komende jaren. Ook de centrale uitgangspunten van de aanpak van Maastricht Sport komen daar aan bod. Als laatste geven we aan in welke nota's de verschillende ambities en uitgangspunten concreet worden gemaakt. Voor al deze onderwerpen geldt dat deze notitie een beknopte samenvatting geeft. Meer uitgebreide analyses en uitwerkingen worden opgenomen in de verschillende nota's.

DE SPORT- EN BEWEEGDEELNAME

SPORT- EN BEWEEGDEELNAME IN NEDERLAND

Nederlanders worden steeds sportiever. In heel Nederland zien we dat de sport- en beweegdeelname toeneemt. Het percentage Nederlanders dat sport bijvoorbeeld, is vanaf 2013 fors gestegen en ook het gemiddelde aantal keren per maand dat wordt gesport is toegenomen. In de volgende figuur zijn beide cijfers weergegeven.

Figuur 1: Sportdeelname inwoners Nederland.
Bron: NOC*NSF 2019: Zo Sport Nederland, trends en ontwikkelingen in sportdeelname (2013-2019)

De stijging van de sport- en beweegdeelname in Nederland komt volledig voor rekening van het ongeorganiseerd sporten (het sporten buiten verenigingsverband). De vijf meest populaire vormen van sporten en bewegen in Nederland zijn inmiddels allen ongeorganiseerde sporten (fitness (individueel, binnen), wandelen, zwemmen, hardlopen en fietsen). In de top 10 staat op dit moment slecht één georganiseerde sport, namelijk voetbal (op plaats 6). De ‘stijgers en dalers’ van de afgelopen jaren geven eenzelfde beeld.

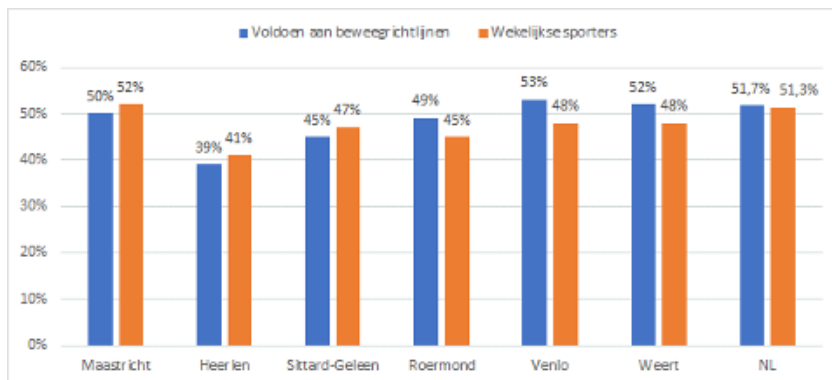
De toenemende rol van het ongeorganiseerd sporten blijkt ook uit het percentage Nederlanders dat lid is van een sportvereniging waarvan de sportbond is aangesloten is bij het NOC*NSF. Dat percentage is in periode 2013 tot en met 2018 gedaald van 27% naar 25%. Dat houdt in dat nog steeds miljoenen Nederlanders in verenigingsverband sporten, maar dat nog veel meer Nederlanders ongeorganiseerd (zijn gaan) sporten en bewegen.

SPORT- EN BEWEEGDEELNAME IN MAASTRICHT

Het Kenniscentrum Sport en Bewegen (KSB) heeft onlangs een evaluatie uitgevoerd van pijlers 1 en 4 van de Sportnota 2020 Mee@bewegen. Het KSB heeft onderzocht of de doelstellingen van de sport- en beweegdeelname zijn behaald. Ook heeft het KSB een oordeel geveld over de kwaliteit en effectiviteit van de sport- en beweegprogramma's van Maastricht Sport en de verenigingsondersteuning. De details van de evaluatie zijn opgenomen in de Uitvoeringsnota Sport en Bewegen 2020-2025.

Deze evaluatie laat zien dat de ontwikkelingen in Maastricht niet veel afwijken van het landelijke beeld. Ook in Maastricht is de sport- en beweegdeelname de afgelopen jaren fors gestegen. De sportparticipatie conform RSO (richtlijnen sportdeelname onderzoek) van de inwoners van Maastricht van 6-79 jaar is gestegen van 57% in het jaar 2010, naar ongeveer 65% in het jaar 2018. Dat was precies het doel dat werd beoogd. Het percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen is in diezelfde periode gestegen naar 58%, waarmee de doelstelling (53%) ruim is behaald.

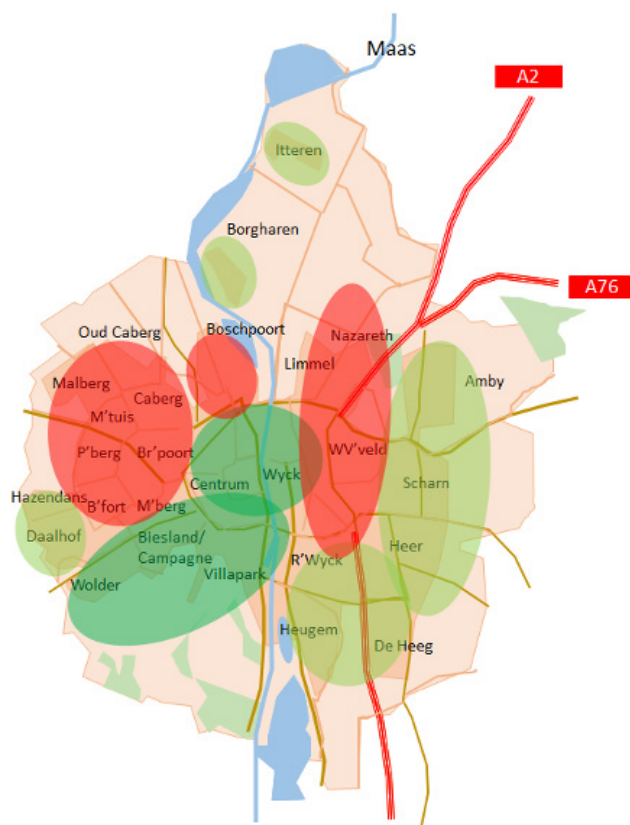
Kortom, de sport- en beweegdeelname heeft zich in Maastricht zeer positief ontwikkeld en Maastricht kan zich inmiddels meten met de landelijke cijfers. Ook geldt dat de deelname in Maastricht beter is dan in de andere steden in onze regio.

Figuur 2: Sport- en beweegdeelname inwoners 18 jaar en ouder in Maastricht vergeleken met de regio en Nederland.

Bron: Sport op de kaart.

De gestegen sport- en beweegdeelname in Maastricht wil niet zeggen dat alle inwoners meer zijn gaan bewegen. Er zijn bijvoorbeeld grote verschillen in de sport- en beweegdeelname per wijk. Er zijn wijken waar de sport- en beweegdeelname (ver) uitstijgt boven het landelijke gemiddelde. Dat zijn grote delen van het Centrum en Zuidwest. Er zijn ook wijken waar de deelname fors lager is. Dat is vooral het geval in West en delen van Noord-oost. In de volgende figuur zijn deze verschillen schematisch weergegeven.

Figuur 3: Verschillen in sport- en beweegdeelname naar wijken.

Bron: Buurtmonitor gemeente Maastricht 2018.

Een tweede belangrijke ontwikkeling is dat de sport- en beweegdeelname - in de wijken waar die toch al hoog was - de afgelopen jaren het meeste is gestegen. In de wijken waar de sport- en beweegdeelname laag was, is de sport- en beweegdeelname over het algemeen iets lager geworden.

Ook geldt dat de sport- en beweegdeelname onder de groeiende groep senioren achterblijft. Sporten en bewegen onder deze groep inwoners blijft achter bij de Nederlandse cijfers, maar ook bij die van de regio.

ONGEORGANISEERD SPORTEN GROEIT

Net als in het landelijke beeld zien we ook in Maastricht dat vooral het ongeorganiseerd sporten populair is. Maastrichtenaren zijn bijvoorbeeld net zo vaak lid van een sportschool (fitness) als de gemiddelde Nederlander. Hardlopen in de buitenruimte is zelfs zeer populair in Maastricht. 14% van de Maastrichtenaren loopt regelmatig hard in de buitenruimte. Het Nederlandse gemiddelde bedraagt 8% (Bron: Sport op de kaart). Maastrichtenaren zijn daarentegen niet 'en masse' lid van een sportvereniging. In Maastricht is 15,3% van de inwoners lid van een sportvereniging waarvan de bond is aangesloten bij het NOC*NSF, terwijl dit percentage landelijk op 25% ligt (Bron: NOC*NSF). Maastricht blijft daarmee ver achter bij het landelijke beeld. Het lage percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging geldt voor alle leeftijdsgroepen (ook de kinderen in de basisschoolleeftijd) en voor alle populaire sporten. Alleen het percentage inwoners dat lid is van een atletiekvereniging benadert het Limburgse gemiddelde.

SAMENVATTEND

Stadsbreed is de sport- en beweegdeelname, sinds het verschijnen van de Sportnota 2020 Mee@bewegen, fors gestegen. De gemeente heeft haar eigen doelstellingen op dat gebied ruimschoots behaald en Maastricht kan zich inmiddels meten met de landelijke cijfers. Deze mooie cijfers nemen niet weg dat op er onderdelen 'werk aan de winkel' is. Zo blijft de sport- en beweegdeelname in bepaalde wijken achter, bewegen senioren onvoldoende, verdienen kinderen meer aandacht en blijken de sportverenigingen niet de aantrekkingskracht te hebben waarop werd gehoopt.

DE UITGANGSPUNTEN

De ontwikkelingen in de sport- en beweegdeelname van Maastrichtenaren zijn vanzelfsprekend belangrijk voor de drie nota's. De ontwikkelingen leiden in elk van de nota's tot voorstellen voor andere accenten in het sport- en accommodatiebeleid. In dit hoofdstuk worden de centrale uitgangspunten beschreven die ten grondslag liggen aan die accentverschuivingen.

WIJKGERICHT WERKEN CENTRAAL

Het uitgangspunt van de gemeente Maastricht was dat in eerste instantie anderen (de verenigingen, commerciële sportaanbieders) zelf sport- en bewegingsactiviteiten moeten aanbieden. De gemeente (in de vorm van Maastricht Sport) kon daarbij ondersteunen of in sommige gevallen zelf activiteiten aanbieden, maar het initiatief lag in eerste instantie bij anderen.

De evaluatie van Mee@Bewegen laat zien dat deze aanpak de afgelopen jaren voor veel wijken en doelgroepen goed heeft gewerkt. De sportdeelname is verhoogd en in grote delen van Maastricht ligt die deelname boven het Nederlandse gemiddelde. Echter, in sommige wijken heeft die aanpak onvoldoende gewerkt.

Voor de komende vier jaar stellen wij voor om een scherper onderscheid te maken in onze rol en aanpak naar wijken, t.w.:

- **Beperkte rol:** In de wijken waar de sport- en beweegdeelname hoog is en de afgelopen jaren is gestegen zien wij voor onszelf niet of nauwelijks een rol weggelegd. In die wijken hebben de inwoners, verenigingen en commerciële aanbieders hun eigen pad gekozen, een pad dat tot resultaat heeft geleid. Voor specifieke doelgroepen (kinderen, niet-vitale ouderen) zien wij voor onszelf wel een rol weggelegd, maar niet meer dan dat.
- **Ondersteuning:** In de wijken waar de sport- en beweegdeelname gemiddeld is, zullen we – indien dat noodzakelijk is – een ondersteunende rol vervullen. In die wijken blijft onze aanvliegroute dat de aanbieders zelf aan zet zijn. Soms zal het nodig zijn om hen daarbij te helpen, en dat zullen we doen. In deze wijken

zetten wij ons vanzelfsprekend wel in voor de kinderen en niet-vitale senioren.

- **Integrale aanpak:** In de wijken waar de sport- en beweegdeelname te laag is, nemen we zelf de regie in handen. We gaan daar actief – samen met scholen, de zorg en het welzijnswerk – zelf activiteiten organiseren/aanbieden en de verenigingen actief ondersteunen. Het leeuwendeel van onze inspanningen gaan wij richten op deze wijken.

INTEGRAAL WERKEN CENTRAAL

Het tweede uitgangspunt voor onze werkwijze is het integraal werken. In de wijken en voor de doelgroepen waar wij het verschil kunnen maken zetten we in op een intensieve samenwerking met verenigingen, andere aanbieders en maatschappelijke partners. Daarbij willen wij zitting gaan nemen in de wijkteams, waar deze integrale aanpak concreet wordt gemaakt. Ook zetten wij in op integrale stimuleringsprogramma's waar bewegen, preventie, voeding en leefstijl in samenhang worden aangeboden.

KINDEREN, JEUGD EN SENIOREN CENTRAAL

De cijfers op het gebied van gezondheid, gewicht, sporten en bewegen van de inwoners van Zuid-Limburg in het algemeen en kinderen en jeugd in het bijzonder, zijn slechter dan de landelijke cijfers. De GGD heeft daarom een regionaal gezondheidsbeleid ontwikkeld dat inzet op een trendbreuk. Doel van deze nota, 'Zuid Springt Eruit', is om deze situatie om te buigen door middel een massieve en integrale inzet op de gezondheid kinderen en jeugd. Met ons sport- en accommodatiebeleid willen we aanhaken bij deze regionale ambitie en ons sterk blijven inzetten op bewegen, sport en de motorische ontwikkeling van kinderen in de basisschoolleeftijd. Dat willen we doen in alle wijken, maar met de zwaarste inzet in de wijken waar wij het verschil kunnen maken.

Dit geldt ook voor de groeiende groep ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking. Door middel van programma's (bijvoorbeeld Iedereen Kan Sporten) en accommodaties zetten we in op een verhoging van de sport- en beweegdeelname van deze groep.

MEER ACCENT OP DE BUITENRUIMTE

Een groot deel van het gemeentelijke budget voor sporten en bewegen wordt ingezet voor de instandhouding van onze binnen- en buitensportaccommodaties. Deze accommodaties blijven belangrijk. Zo is de gemeente bijvoorbeeld wettelijk verplicht om het bewegingsonderwijs goed te huisvesten. Ook goede huisvesting voor de verenigingen blijft een prioriteit.

Dit neemt niet weg dat de groei van sporten en bewegen in de afgelopen jaren zich vooral los van de sportaccommodaties heeft voltrokken. De groei heeft vooral plaatsgevonden bij commerciële fitnesscentra en in de buitenruimte. Er zijn bovendien geen signalen dat de sporten en bewegen in de buitenruimte op zijn retour is. In tegendeel, landelijk wordt een verdere groei verwacht en die ontwikkeling zal niet aan Maastricht voorbijgaan.

Eén van de accentverschuivingen is dan ook dat we – in lijn met de omgevingsvisie – streven naar het meer inzetten en verbeteren van de buitenruimte voor sport en bewegen door alle leeftijdsgroepen.

ZES PROGRAMMALIJNEN CENTRAAL

Onze uitgangspunten komen samen in zes programmalijnen die in combinatie onze ambities voor de komende jaren op het gebied van sport- en beweegstimulering, accommodaties en de buitenruimte weergegeven. In de volgende figuur zijn die programmalijnen samengevat weergegeven. De programmalijnen zijn bewust in een volgorde van links naar rechts gepresenteerd. Aan de linkerkant ziet u de programmalijnen die vooral een publieke taak zijn en waar wij onze aandacht, tijd en middelen voor willen inzetten. De programmalijnen aan

de rechterkant zijn vooral of ook een taak voor het particuliere initiatief, waar wij faciliterende rol voor onszelf zien weggelegd.

Publieke domein				Private domein	
Aangepast bewegen	In beweging komen	Beter bewegen	Samen bewegen	Spannender bewegen	Eenvoudiger bewegen
Sport-/zorgarrangementen	Traditionele verenigingssporten, wandelen, zwemmen, fietsen, sporten op (n)aschool	Modern bewegingsonderwijs en multisport	Alle sporten, met nadruk op fitheid, recreatie, ontmoeten, ontplooiën en ontspannen	Nieuwe, actieve sporten, aangepast verenigingsaanbod	Vormen van recreatief sporten, in groepen, onder begeleiding, niet-verplichtend
Activeren, stimuleren en aangepast sporten	Activeren en stimuleren	Faciliteren	Faciliteren, verenigen en kennismaken	Faciliteren en activeren	Faciliteren, combineren en ontzorgen
Barrièrevrij, aangepast voorzieningen	In de buurt, laagdrempelig, begeleid, binnen en buiten	Eigentijdse accommodatie in onderwijs en sport	Sfeer, ontmoetingsruimte, vereniging/club	Eigentijdse accommodatie en openbare ruimte	Multifunctioneel, alles in één, buitenruimte, hot spots
Chronisch zieken, mensen met een beperking en niet-vitale senioren	Inwoners met de groene leefstijl, lagere SE-score, alle leeftijden	Kinderen in de basisschoolleeftijd op school en bij de vereniging	Kinderen, jeugd en volwassenen die lid zijn van een sportvereniging. Vooral gele en deels groene leefstijl	Tieners/jongeren van huishoudens met kinderen in deze leeftijd, alle leefstijlen	Volwassenen met blauwe en rode leefstijl
Senioren en/of WMO-geïndiceerden	Niet-sporters	Kinderen	Verenigingsleden	Tieners	Volwassenen

Figuur 4: De zes programmalijnen.

Elk van de programmalijnen lichten wij hierna op hoofdlijnen toe.

AANGEPAST BEWEGEN

Deze programmalijn richt zich op bewegen en sporten door niet-vitale ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking. We kiezen hier voor een integrale aanpak waarbij we nauw samenwerken met de collega's binnen het sociale domein, met Trajekt en met zorgorganisaties. We kiezen hier voor integrale sport-, beweeg- en zorgarrangementen, bij voorkeur in de onmiddellijke nabijheid van de woonomgeving. Onze aandacht gaat daarbij vooral uit naar de wijken in Noordwest en Noordoost, maar niet uitsluitend.

IN BEWEGING KOMEN

Een grote groep inwoners van Maastricht haalt de beweegrichtlijnen niet. Het is en blijft onze opgave om dit aantal te verminderen. Daarbij kiezen we – zoals al eerder vermeld – voor een stevige en integrale aanpak in onze prioriteitswijken. Voor de overige wijken zal onze inzet beperkt zijn.

BETER BEWEGEN

Deze programmalijn zet in op meer en beter bewegen in de voorschoolse periode (samen met bijvoorbeeld de kinderopvang) en tijdens de basisschoolleeftijd. De afgelopen jaren is de motorische ontwikkeling van kinderen (vooral door ICT) sterk verminderd en dat willen we doorbreken. In lijn met Zuid Springt Eruit! willen wij onze aandacht voor deze groep inwoners (waar we overigens de afgelopen jaar ook stevig op hebben ingezet) voortzetten. Dat doen wij door middel van integrale beweegprogramma's zoals Basisschool in Beweging en door middel van eigentijdse accommodatie. Dat zijn bijvoorbeeld uitdagend ingerichte schoolpleinen, buitenlessen, bewegend leren en meer uitdagende binnensportaccommodatie. Deze accommodaties zijn ook bij uitstek geschikt voor de huisvesting van activiteiten binnen de programmalijnen aangepast bewegen en in beweging komen.

SAMEN BEWEGEN

Het percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging in Maastricht is relatief laag. Desondanks zijn nog steeds bijna 19.000 inwoners lid van een sportvereniging. Dit is een aantal om te koesteren. Het sporten in verenigingsverband blijven we stimuleren. Participatie binnen verenigingen heeft niet alleen effect op de sport- en beweegdeelname, maar ook op sociale samenhang, leefbaarheid, et cetera. Verenigingen blijven dus 'een streepje voor' houden. Binnen deze programmalijn blijven we inzetten op verenigingsondersteuning, zij het gericht op dit moment en op adequate huisvesting van de verenigingen. Daarbij geldt dat voor de binnensport de capaciteit wordt aangepast aan de gedaalde behoefte van de binnensportverenigingen en we hier vooral de koppeling zoeken met de ontwikkelingen van het onderwijshuisvestingsplan Primair en Voortgezet onderwijs.

SPANNENDER BEWEGEN

Ook in Maastricht haken tieners massaal af bij de verenigingen. Bijbaantjes, schoolverplichtingen en andere interesses zijn reden om in groten getale de lidmaatschappen op te zeggen. In Maastricht wonen ongeveer 6.000 tieners en we ambiëren om de volgende functies voor deze doelgroep te vervullen:

- In de eerste plaats willen we, samen met de verenigingen, programma's ontwikkelen om de tieners langer vast te houden. Meer afwisseling, meer spanning en minder verplichtingen zijn de steekwoorden die deze programma's kenmerken. Dat doen wij bijvoorbeeld binnen het project SMILE.
- Voor de tieners die desondanks de georganiseerde sport verlaten zijn eigentijdse sport- en recreatiemogelijkheden verspreid over de stad van belang. Dat is mogelijk op en rondom onze sportparken, maar vooral ook door de buitenruimte aantrekkelijk te maken/houden.

EENVOUDIGER BEWEGEN

'Last-but-not-least' wil is er een grote groep volwassenen, die de intrinsieke motivatie heeft om te sporten en te bewegen, maar daarin wordt belemmerd door de beperkte hoeveelheid vrije tijd en de verplichtingen die het combineren van werk en zorgtaken met zich meebrengen. Op meerdere plekken in de stad wordt deze groep bediend door commerciële initiatieven (fitness, bootcamp) en door verenigingen (bijvoorbeeld Atletiek Maastricht met hardloopgroepen). Vooral door het aantrekkelijker en beweegvriendelijker maken van de buitenruimte willen we deze groep inwoners faciliteren.

DE SAMENHANG IN DE 3 NOTA'S

In de inleiding is vermeld dat het Maastrichts Sportakkoord onlangs is vastgesteld en dat de komende periode nog drie nota's op het gebied van sport -en accommodatiebeleid verschijnen. Elk van die nota's heeft andere accenten, maar in samenhang dragen zij bij aan het bereiken van onze doelstellingen voor elk van de zes programmalijnen. In de volgende figuur is schematisch weergegeven aan welke programmalijnen de verschillende nota's en het reeds getekend Maastrichts Sportakkoord in meer of mindere mate bijdragen. Na de figuur wordt de bijdrage van de verschillende nota's samengevat toegelicht.

	Aangepast bewegen	In beweging komen	Beter bewegen	Samen bewegen	Spannender bewegen	Eenvoudiger bewegen
UITVOERINGSNOTA SPORT EN BEWEGEN						
Basisschool in Beweging						
Beweeg Bewust						
Gecombineerde leefstijlinterventie	V	V	V	V		
Iedereen kan sporten						
Smile, de open club gedachte						
LOKAAL SPORTAKKOORD						
Inclusief sporten en bewegen						
Duurzame sportinfrastructuur						
Vitale sport en beweegaanbieders, positieve sportcultuur	V	V	V	V	V	
Van Jongs af aan vaardig in bewegen						
Talentontwikkeling						
Sportevenementen						
2e TRANCHE BINNENSPOORT						
Huisvesting binnensportverenigingen						
Eigentijds bewegingsonderwijs			V	V	V	
Recreatief medegebruik						
BEWEEGVRIENDELIJK MAASTRICHT						
Medegebruik publieke sportaccommodaties						
Opwaarderen speel- en beweegplekken		V	V		V	V
Vergroenen						
Wandel- en fietsroutes						

Figuur 5: De samenhang in de vier nota's.

UITVOERINGSNOTA SPORT EN BEWEGEN 2020-2025

In de uitvoeringsnota Sport en Bewegen 2020-2025 wordt volop ingezet op de programmalijnen aangepast bewegen, in beweging komen en beter bewegen. Het uitvoeringprogramma richt zich volledig op de programmalijnen die eerst en vooral een publieke taak zijn en die zich richten op de meest kwetsbare inwoners van onze stad. Met deze nota leveren we ook een bijdrage aan de programmalijn 'samen bewegen' door de verbeterde opzet van verenigingsondersteuning.

LOKAAL SPORTAKKOORD

Het lokaal sportakkoord draagt aan vijf programmalijnen bij, maar vooral aan het aangepast bewegen en het samen bewegen. Het lokaal sportakkoord zet zwaar in op het inclusief sporten en bewegen (aangepast bewegen) en vanzelfsprekend op de versterking van de vitaliteit van de beweegaanbieders, met een zwaartepunt op onze verenigingen. Het lokaal sportakkoord zet ook in op sport en bewegen door kinderen (beter bewegen).

NOTA 2E TRANCHE BINNENSPOORTACCOMMODATIES

Deze nota richt zich op het toekomstbestendig maken van het aanbod van binnensportaccommodaties. Belangrijke ontwikkelrichtingen die in de nota concreet worden gemaakt zijn vernieuwende huisvesting van het bewegingsonderwijs en aanpassing van het aanbod voor de binnensportverenigingen. Voor de vernieuwing van het bewegingsonderwijs wordt aangesloten bij de IKC's. In en rondom de IKC's zal

worden ingezet op uitdagende schoolpleinen, beweegpleinen en binnensportaccommodatie die geschikt zijn voor modern bewegingsonderwijs. Voor wat betreft het aanbod voor de binnensportverenigingen wordt ingezet op aanpassing van het accommodatieaanbod aan de dalende vraag/behoefte van die verenigingen. Tegelijkertijd zullen binnensportaccommodaties – voor zover mogelijk – geschikt worden gemaakt voor medegebruik.

NOTA BEWEEGVRIENDELIJK MAASTRICHT

In de nota Beweegvriendelijk Maastricht wordt ingezet op het verder benutten van de buitenruimte voor sport en bewegen. In de nota worden voorstellen gedaan voor het verbeteren van de kwaliteit van speelplekken, schoolpleinen, parken en wandel-, ren- en fietsroutes. Ook uitdagende omgevingen voor pubers/tieners komen in deze nota aan bod.

Maastricht SpOrt
beweegt de stad

Uitvoeringsnota Sport- en Bewegingsstimulering 2020-2025

september 2020

Maastricht Sport
beweegt de stad

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Hebben we onze doelstellingen bereikt?	4
2.1	Inleiding	4
2.2	De sport- en beweegdeelname in Maastricht	4
2.3	Sporten en bewegen naar wijken	6
2.4	Sporten en bewegen naar leeftijdsgroepen	9
2.5	Vitale verenigingen	11
2.6	Het programma van Maastricht Sport	13
2.7	Conclusies	14
3	Wat betekent dit voor sportstimulering in Maastricht tot 2025?	15
3.1	Inleiding	15
3.2	De ambities van Maastricht	15
3.3	Onze uitgangspunten	16
3.4	Zes programmalijnen	18
4	Ons uitvoeringsprogramma	22

Inleiding

DE CONTEXT

In 2013 heeft de gemeenteraad de Sportnota 2020 Mee@bewegen vastgesteld. In die sportnota werd uitvoerig ingegaan op de sport- en beweegparticipatie van de Maastrichtenaren. Daaruit bleek dat onze inwoners gemiddeld minder bewegen dan inwoners van andere gemeenten en ook minder vaak. De hoofddoelstelling van de nota was daarom ook om de sport- en beweegparticipatie van de inwoners van onze stad te verhogen. Letterlijk zijn de volgende doelstellingen in de nota opgenomen:

- In 2020 moet de (gemiddelde) sportparticipatie in de gemeente Maastricht dichterbij het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten zijn gekomen en minimaal 65% bedragen.
- In 2020 moet de (gemiddelde) beweegparticipatie (Nederlandse Norm Gezond Bewegen) in gemeente Maastricht dichterbij het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten zijn gekomen en minimaal 53% bedragen.

Destijds is ‘handen en voeten’ gegeven aan deze doelstellingen door middel van vier pijlers, t.w.:

- Pijler 1, sport- en beweegstimulering: De gedachte was om voor elke inwoner binnen een straal van 1.000 meter vanaf de woning een veilig en toegankelijk beweegaanbod te bieden. Ook een breed en gevarieerd programma van stimuleringsmaatregelen en een specifieke inzet op jeugd, ouderen en buurten waar de sportdeelname het laagst was, behoorden tot deze pijler.
- Pijler 2, Accommodaties: Gestreefd werd naar een goed accommodatieaanbod dat was afgestemd op de vraag/behoefte van de inwoners. In de nota werd ook ingezet op de ongeorganiseerde sport door recreanten voldoende ruimte te bieden op de sportparken en in de buitenruimte.
- Pijler 3, Sportparkmanagement: Op de multifunctionele sportparken werd ingezet op sportparkmanagement. Dit om het gedeelde gebruik van voorzieningen in goede banen te leiden en ook om inwoners de gelegenheid te bieden om ongeorganiseerd te sporten/bewegen op deze parken.
- Pijler 4, Verenigingsondersteuning: Sterke, vitale en financieel gezonde verenigingen werden als onmisbare schakel gezien in het verhogen van de sportdeelname. Daarom werd ondersteuning aan de verenigingen opgezet. Dit betrof zowel algemene ondersteuning (kennisoverdracht over thema's zoals nieuwe wet- en regelgeving, fiscaliteit, trends, etc.) als ook maatwerkondersteuning.

Pijler 1 en 4 zijn onderwerp van deze nota. Deze pijlers zijn elk jaar door Maastricht Sport vertaald naar een activiteitenprogramma dat telkens was ingedeeld naar de volgende programmalijnen:

- Programmalijn Sport: Deze programmalijn was ingericht om de verenigingsondersteuning concreet te maken.
- Programmalijn Onderwijs: Activiteiten binnen deze programmalijn waren erop gericht om kinderen in het primair onderwijs enthousiast te maken over sport en bewegen. De kern werd gevormd door ‘Basisschool in Beweging’, een maatwerkprogramma om per school sporten en bewegen te stimuleren.
- Programmalijn Zorg en Participatie: De activiteiten van Maastricht Sport in de programmalijn Zorg en Participatie zijn grotendeels gericht op burgers en wijken in de stad Maastricht die een extra steun in de rug kunnen gebruiken. Een van de programma's die zich richt op mensen met een extra hulpvraag is Zorg in Beweging. Met verschillende partners wordt samengewerkt om bewegen voor iedereen mogelijk te maken,

ook voor wie dit niet vanzelfsprekend is. In de hele stad worden passende sportactiviteiten verzorgd voor iedereen: fanatiek sporter of beginner, met of zonder beperking, herstellende, jong en oud.

- Programmalijn Gezondheid: Binnen de programmalijn Gezondheid werd ingezet op enkele sport- en beweegprogramma's om de gezondheid en fysieke en mentale gesteldheid van de inwoners te verbeteren. Om duurzaam bewegen te bevorderen werkt Maastricht Sport hierbij met name samen met de eerste- en tweedelijns gezondheidszorg en staat het plezier in bewegen centraal in de op maat gemaakte programma's.
- Programmalijn Activiteiten en evenementen: Om jong en oud te laten sporten en bewegen, organiseert Maastricht Sport jaarlijks diverse activiteiten en evenementen. Daarnaast wordt er aangehaakt bij sportevenementen in de stad.

UITVOERINGSNOTA SPORT EN BEWEGEN 2020-2025

Voor u ligt de uitvoeringsnota Sport- en Bewegingsstimulering 2020 – 2025. Deze uitvoeringsnota is aangekondigd in de begroting 2020. In deze nota geven wij eerst een terugblik over de afgelopen jaren. We beantwoorden hierin de vraag of de doelstellingen rondom de sport- en beweegdeelname uit de sportnota zijn behaald en of en in welke mate de programma's voor beweegstimulering daaraan hebben bijgedragen. Die terugblik eindigt met conclusies. Daarna geven we u inzicht in de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan onze plannen voor 2020-2025. Vervolgens geven wij u een beeld van de activiteiten en programma's die wij willen uitvoeren.

Nogmaals, deze nota richt zich op de evaluatie van en vooruitblik op de pijlers 1 (sport- en beweegstimulering) en 4 (verenigingsondersteuning). De pijlers 3 en 4 komen aan de orde in andere nota's die in 2021 gaan verschijnen: de nota 2e tranche binnensportaccommodaties en de nota Bewegvriendelijk Maastricht). De samenhang tussen al deze nota's is neergelegd in de bouwstenennotitie Sport en Bewegen.

Hebben we onze doelstellingen bereikt?

2.1 INLEIDING

In het vorige hoofdstuk is vermeld dat de gemeente Maastricht in 2013 ambitieuze doelstellingen heeft geformuleerd voor de sport- en beweegdeelname in de stad. In dit hoofdstuk wordt beschreven of deze doelstellingen zijn behaald. Eerst wordt een beeld geschetst van de ontwikkeling van de sport- en beweegdeelname over de afgelopen jaren. Daarna wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van de stimuleringsprogramma's van Maastricht Sport. Daarbij is gebruik gemaakt van:

- De Buurtmonitor, die per wijk zicht geeft op de sport- en beweegdeelname in 2010, 2014 en 2018 voor de 18+ inwoners.
- De evaluatie van de stimuleringsprogramma's van Maastricht Sport die onlangs is uitgevoerd door het Kenniscentrum Sport en Bewegen (rapport als bijlage toegevoegd).

Sport op de Kaart, een kennisbank met gegevens over de sportdeelname in Nederlandse gemeenten.

2.2 DE SPORT- EN BEWEEGDEELNAME IN MAASTRICHT

Hoofddoelstelling van de sportnota van 2013 en alle activiteiten op het gebied van beweegstimulering van Maastricht Sport was om meer Maastrichtenaren te laten sporten en bewegen. Destijds zijn concrete doelstellingen geformuleerd.

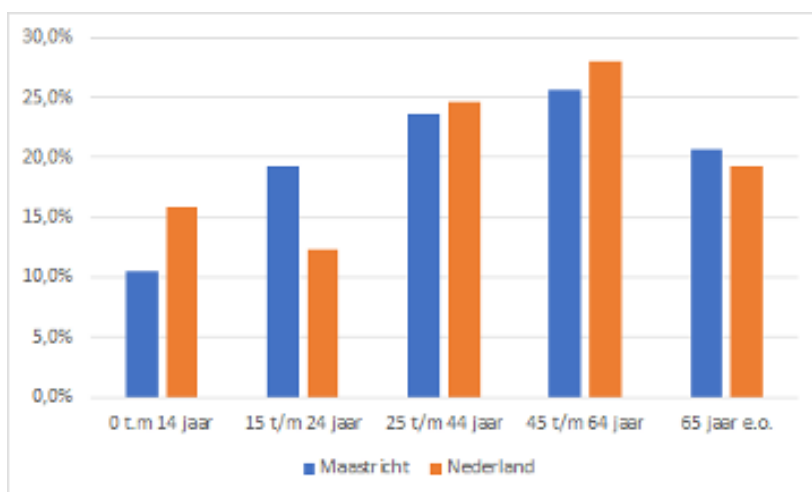
- Doelstelling 1: 65% van de inwoners van Maastricht moet de RSO-norm halen (minimaal 12 keer per jaar sporten voor personen van 6 jaar en ouder).
- Doelstelling 2: 53% van de inwoners moet voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (volwassenen 5 dagen per week minstens 30 minuten bewegen, voor kinderen 5 dagen per week minstens 60 minuten bewegen).

De samenstelling van de bevolking in Maastricht

Voor een juiste interpretatie van de cijfers over de sport- en beweegdeelname van de inwoners van Maastricht is het van belang om eerst inzicht te geven in de bijzondere samenstelling van de bevolking. De samenstelling van de Maastrichtse bevolking naar leeftijdsgroepen wijkt op twee punten fors af van het landelijke gemiddelde, t.w.:

- Het aandeel kinderen (0 tot en met 14 jaar) is verhoudingsgewijs een stuk lager dan landelijk gemiddeld. In Maastricht is 10,5% van de bevolking jonger dan 15 jaar, landelijk is dat 15,9%. Juist deze groep is naar verhouding vaak lid van een sportvereniging en sport en beweegt naar verhouding relatief vaker.
- Het aandeel tieners en jong volwassenen (15 tot en met 24 jaar) is in Maastricht veel hoger dan landelijk gemiddeld. Dit vindt zijn oorzaak in de grote studentenpopulatie (Maastricht University en de HBO's). Deze groep beweegt en sport veel, maar doorgaans niet bij de Maastrichtse sportverenigingen.

In de volgende figuur is de Maastrichtse bevolkingsamenstelling weergegeven en vergeleken met die van Nederland.

Figuur 1: Bevolkingssamenstelling Maastricht naar leeftijdsklassen en vergeleken met Nederland.

RSO-norm

In 2010 behaalde 57% van de inwoners van 18+ in Maastricht de RSO-norm. Dat percentage was in 2014 gestegen naar 59% en in 2018 naar 60% (bron: Buurtmonitor). Dit is een behoorlijke stijging waar nog een aantal correcties op moet worden toegepast. De Buurtmonitor 2018 brengt namelijk uitsluitend de sport- en beweegdeelname in kaart van de inwoners van 18 jaar en ouder. De sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren is – zoals al eerder vermeld – fors hoger dan die van de inwoners van 18 jaar en ouder. Als deze cijfers worden meegenomen, dan stijgt het percentage inwoners dat de RSO-norm haalt met 3 % tot 4%. Het Kenniscentrum Sport en Bewegen heeft dan ook de conclusie getrokken dat de doelstelling van 65% in 2020 waarschijnlijk wordt behaald.

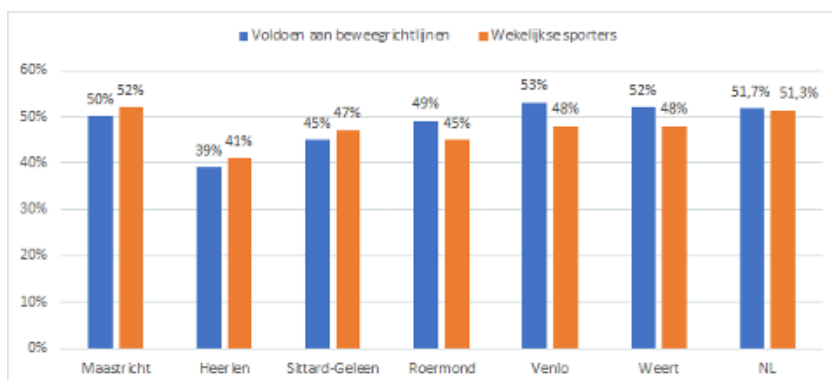
Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB)

In 2018 voldeed 58% van de inwoners van 18+ van Maastricht aan de NNGB-norm. Deze doelstelling (53%) is daarmee ruimschoots behaald.

Andere indicatoren

Voor de volledigheid geven wij u ook inzicht in andere indicatoren die landelijk en per gemeente op een uniforme manier in kaart worden gebracht. De eerste indicator is het percentage inwoners dat voldoet aan de beweegrichtlijnen van de Gezondheidsraad. Die beweegrichtlijnen zijn verbijzonderd voor kinderen, volwassenen en ouderen en omschrijven de frequentie, de duur en het type bewegen. De tweede indicator is het percentage inwoners dat wekelijks sport.

In de volgende figuur zijn de scores voor Maastricht weergegeven en vergeleken met andere gemeenten in Limburg en met het Nederlandse gemiddelde.

Figuur 2: Sporten en bewegen in Maastricht vergeleken met Limburgse gemeenten en Nederland (Bron: Sport op de Kaart).

Uit de figuur blijkt dat de Maastrichtse scores ongeveer gelijk zijn aan het Nederlandse gemiddelde. Ook blijkt dat Maastricht aanzienlijk beter scoort dan andere grotere gemeenten in Zuid Limburg en ook iets beter dan gemeenten in Midden en Noord Limburg.

Samengevat geldt dat de sport- en beweegdeelname stadsbreed de toets der kritiek inmiddels ruimschoots kan doorstaan. De doelstellingen uit 2013 zijn bereikt en Maastricht kan zich inmiddels meten met het Nederlands gemiddelde. Dat was in 2013 nog beslist niet het geval.

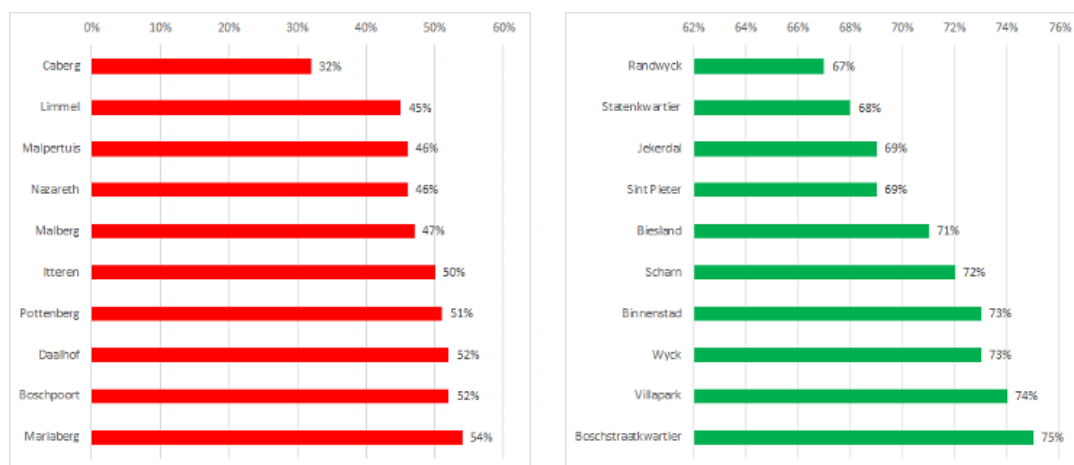
2.3 SPORTEN EN BEWEGEN NAAR WIJKEN

Verschillen tussen wijken

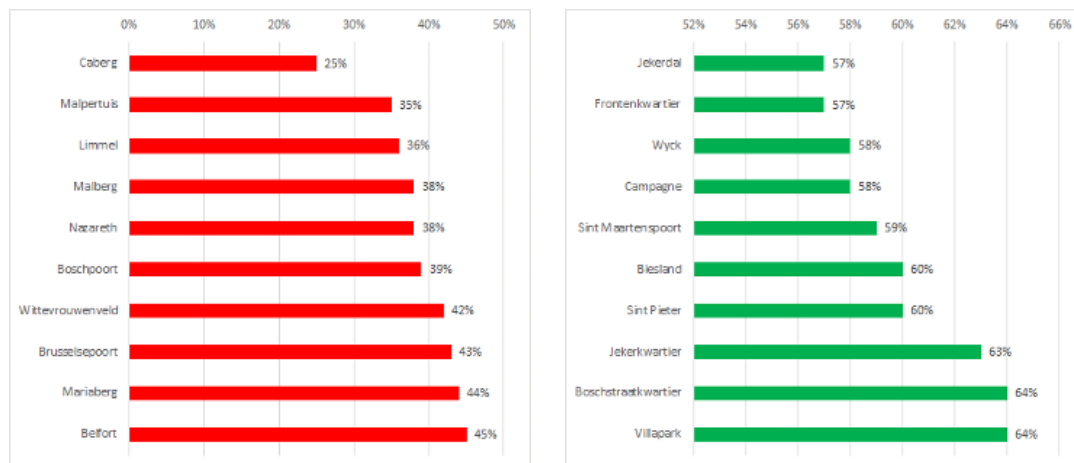
De evaluatie heeft zich ook gericht op de sport- en beweegdeelname in de verschillende wijken van de gemeente. Die analyse geeft een beeld van grote onderlinge verschillen. In sommige wijken is de sport- en beweegdeelname zeer hoog, terwijl in andere wijken de scores zeer laag zijn. Deze verschillen zijn zichtbaar in alle grotere steden en Maastricht is daar geen uitzondering op. In de volgende grafieken wordt een beeld gegeven van deze verschillen.

- In de eerste twee grafieken wordt het percentage inwoners 18+ dat de RSO-norm (minimaal 12 keer per jaar sporten) behaalt weergegeven. In die grafieken zijn de 10 wijken met de hoogste score (groen) en de 10 wijken met de laagste score (rood) weergegeven.
- De twee daarop volgende grafieken geven het percentage inwoners weer dat wekelijks sport, wederom voor de 10 wijken met de hoogste score en de 10 wijken met de laagste score.

RSO-norm

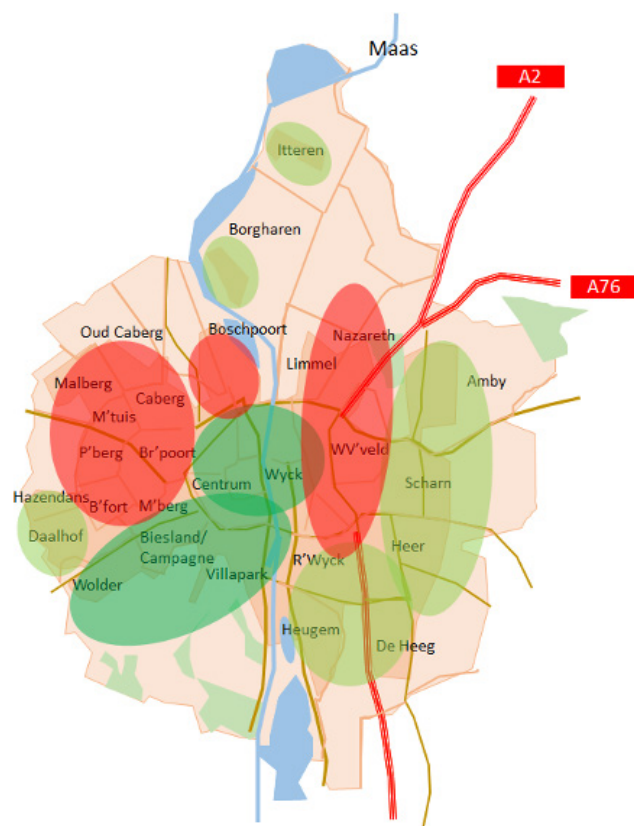

Wekelijks sporten

Figuur 3: Sport- en beweegdeelname naar wijken. Bron: Buurtmonitor Gemeente Maastricht.

Bij het samenvoegen van alle scores ontstaat een beeld van wijken met een hoge sport- en beweegdeelname, wijken met een gemiddelde score en wijken met een lage score. In de volgende figuur is dat beeld schematisch naar wijken weergegeven (donkergroen = hoog, licht groen = gemiddeld, rood = laag).

Figuur 4: Sport- en beweegdeelname naar wijken.

Uit de figuur blijkt dat de deelname het hoogst is in het centrum en zuidwest (Sint-Pieter, Jekerdal, Villapark, Biesland, Campagne en Wolder). De deelname is gemiddeld in Daalhof-Hazendans, zuidoost, Amby en Scharn. In de grootste delen van Noordwest en Noordoost is de sport- en beweegdeelname het laagst.

Stijgers en dalers

Deze verschillen tussen de wijken zijn niet nieuw. Ook in 2013 waren deze verschillen zichtbaar en werden vergelijkbare conclusies getrokken over wijken met hoge, gemiddelde en lage scores. Voor deze evaluatie is het daarom interessant om vast te stellen hoe de ontwikkeling in de verschillende wijken de afgelopen jaren is geweest. Immers, de inzet van Maastricht Sport is vooral gericht geweest op de wijken met de lage scores. Juist daar was een verbetering van de sport- en beweegdeelname beoogd.

Om deze vraag te beantwoorden zijn de Maastrichtse wijken in vier groepen verdeeld, t.w.:

- Groep 1: De tien wijken met de hoogste scores op het gebied van sport- en beweegdeelname.
- Groep 2: De tien daaropvolgende wijken
- Groep 3: De tien daarop volgende wijken
- Groep 4: De tien wijken met de laagste scores op het gebied van sport- en beweegdeelname.

Voor elk van deze groepen is de sport- en beweegdeelname in 2018 berekend (RSO-norm, wekelijks sporten en het percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen). Ook is voor elk van deze groepen becijferd hoe de sport- en beweegdeelname zich heeft ontwikkeld van 2010 tot 2018. In de volgende tabel zijn de resultaten weergegeven.

	Groep 1 1-10	Groep 2 10-20	Groep 3 20-30	Groep 4 30-40	Totaal*
RSO 2018	72%	65%	57%	47%	60%
Verandering t.o.v. 2010	4%	1%	1%	-2%	3%
Wekelijks sporten 2018	60%	54%	47%	37%	49%**
Verandering t.o.v. 2010	6%	3%	2%	-2%	3%
NNGB 2018	64%	56%	58%	60%	58%***
Verandering t.o.v. 2010	15%	11%	7%	9%	9%

Tabel 1: Ontwikkeling sportdeelname naar groepen van wijken. Bron: Buurtmonitor Gemeente Maastricht.

* De kolom totaal geeft het gewogen gemiddelde van de sport- en beweegdeelname van alle Maastrichtse wijken tezamen weer.

** Dit geeft het percentage weer van de inwoners van 18 jaar en ouder. In figuur 1 (waar 52% staat vermeld) is het percentage weergegeven vanaf 6 jaar.

*** Dit geeft het percentage weer van de inwoners van 18 jaar en ouder.

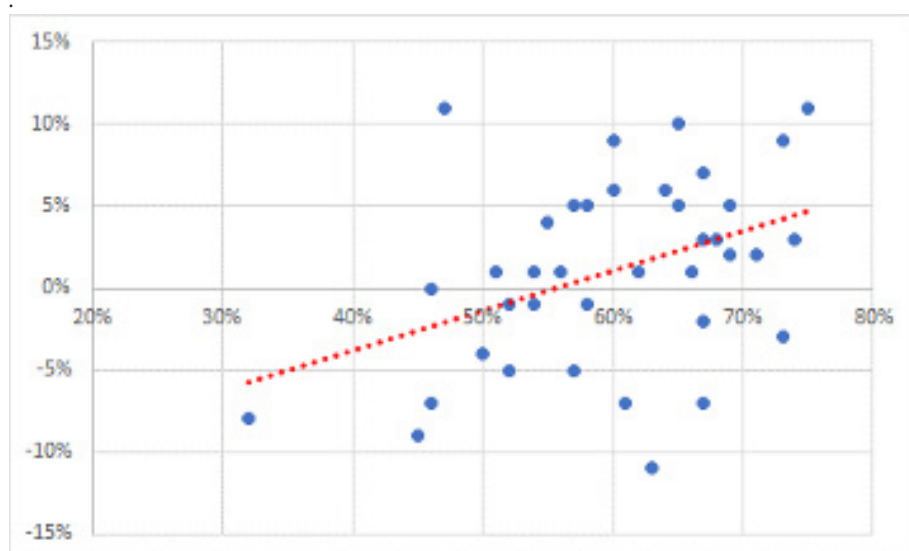
De tabel laat het volgende zien:

- In de wijken met de hoogste sport- en beweegdeelname zijn de scores de afgelopen acht jaar het meest gestegen. Met andere woorden, in de wijken waar het toch al goed ging is de situatie sterk verbeterd.
- In de wijken die min of meer gemiddeld scoren is de situatie ook verbeterd, zij het minder dan in groep 1 (de 10 wijken met de hoogste sportdeelname).
- In de wijken met de laagste scores is het beeld gedifferentieerd. In die wijken is de score op het gebied van wekelijks sporten en de RSO-norm gedaald. Ondanks alle inspanningen die de afgelopen jaren zijn geleverd is de sport- en beweegdeelname niet hoger geworden. Echter, het percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen is in die wijken toegenomen, zij het minder dan in de 20 wijken met de hoogste score.

In de volgende grafiek zijn de scores in 2018 en de ontwikkeling ten opzichte van 2010 per wijk weergegeven.

De grafiek moet als volgt worden gelezen:

- De blauwe stippen in de grafiek zijn de Maastrichtse wijken. De namen van de wijken zijn niet weergegeven omdat de grafiek anders onleesbaar zou worden.
- De horizontale as geeft de score weer aan de hand van de RSO-norm (het percentage inwoners van de wijk dat de score behaalt).
- De verticale as geeft de ontwikkeling weer van 2010 tot en met 2018 (met hoeveel procent is de score toe- of afgenomen de afgelopen jaren).
- De rode stippellijn geeft de trend weer.

Figuur 5: Ontwikkeling RSO-scores per wijk 2010-2018. Bron: Buurtmonitor Gemeente Maastricht

Ook deze grafiek bevestigt het algemene beeld. De stippen aan de linkerkant van de grafiek (de wijken met de lage scores) laten in zijn algemeenheid een achteruitgang zien. De wijken aan de rechterkant (met de hogere scores) over het algemeen een verbetering.

De prioriteitswijken

In de nota van 2013 werden 16 wijken benoemd waar de aandacht vooral naar uit diende te gaan. In de volgende tabel is weergegeven wat de ontwikkeling is geweest van deze 16 wijken.

Prioriteitswijken 2013	
RSO 2018	55%
Verandering t.o.v. 2010	2%
Wekelijks sporten 2018	46%
Verandering t.o.v. 2010	3%

Tabel 2: Ontwikkeling sportdeelname in de prioriteitswijken van 2013. Bron: Buurtmonitor Gemeente Maastricht.

Uit de tabel blijkt dat de sportdeelname in de prioriteitswijken iets is toegenomen. De grootste stijgers en dalers zijn:

Stijgers	% stijging	Dalers	% stijging
Heugem	14%	Malpertuis	-7%
Heugemerveld	14%	Wyckerpoort	-6%
Sint Maartenspoort	12%	Limmel	-6%
Mariaberg	8%	Caberg	-3%
Amby	5%		

Tabel 3: Stijgers en dalers binnen de prioriteitswijken

2.4 SPORTEN EN BEWEGEN NAAR LEEFTIJDGROEPEN

Maastricht Sport heeft de afgelopen jaren ook specifiek ingezet op kinderen en op senioren. Met de evaluatie is ook nagegaan in welke mate de sport- en beweegdeelname binnen die groepen is verhoogd.

Kinderen

Voor deze leeftijdsgroep zijn geen specifieke cijfers voorhanden. De buurtmonitor richt zich op 18 jaar en ouder en ook de GGD beschikt niet over specifieke cijfers.

Volwassenen

De sport- en beweegdeelname onder de groep 19 tot 65 jaar is – stadsbreed – ronduit goed. Voor drie indicatoren (voldoen aan beweegrichtlijnen, wekelijkse sportdeelname en NNGB) geldt dat de scores binnen deze groep gelijk zijn aan of zelfs iets hoger dan het Nederlandse gemiddelde. In vergelijking tot de cijfers in Limburg, scoort Maastricht zelfs goed.

	Maastricht	GGD Zuid-Limburg	GGD Noord-Limburg	Provincie Limburg	Nederland
Voldoen aan beweegrichtlijnen	56,8%	48,6%	55,5%	51,7%	56,0%
Wekelijkse sportdeelname	57,7%	51,2%	52,9%	55,9%	56,3%
NNGB	60,5%	53,8%	58,6%	52,0%	60,3%

Tabel 4: Sport- en beweegdeelname volwassenen Maastricht vergeleken met de regio en Nederland. Bron: Kenniscentrum Sport en Bewegen.

Senioren

Het beeld voor de Maastrichtse senioren is minder positief. Op dezelfde indicatoren zijn de scores (beduidend) lager dan die van de regio en het Nederlandse gemiddelde.

	Maastricht	GGD Zuid-Limburg	GGD Noord-Limburg	Provincie Limburg	Nederland
Voldoen aan beweegrichtlijnen	29,7%	28,8%	41,8%	34,5%	36,9%
Wekelijkse sportdeelname	31,5%	31,1%	36,3%	33,4%	34,8%
NNGB	64,1%	64,9%	75,2%	69,4%	72,1%

Tabel 5: Sport- en beweegdeelname senioren Maastricht vergeleken met de regio en Nederland. Bron: Kenniscentrum Sport en Bewegen.

2.5 VITALE VERENIGINGEN

Een belangrijke doelstelling van de sportnota was het thema ‘vitale verenigingen’. Vitale verenigingen werden gezien als belangrijke partner om de sport- en beweegdeelname te verhogen. In het kader van deze evaluatie is het dus van belang om een beeld te geven van ‘de staat van het verenigingsleven’ in Maastricht.

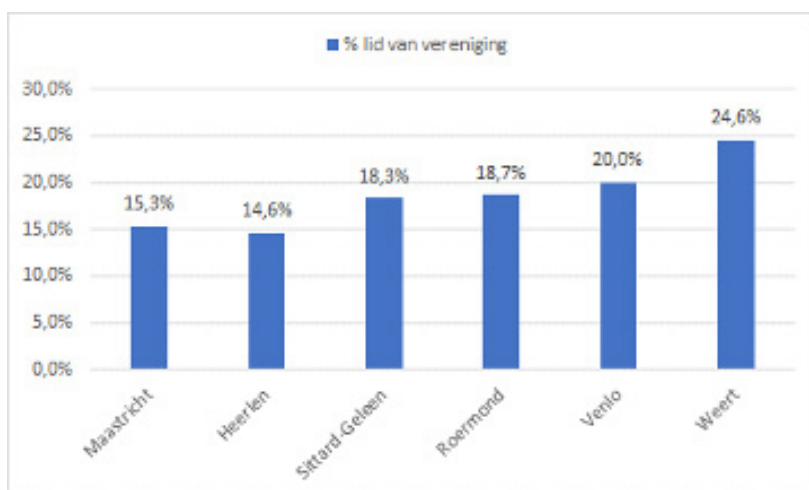
In de volgende tabel is weergegeven welk percentage van de inwoners van Maastricht lid is van een – bij het NOC*NSF – aangesloten sportvereniging. In de tabel is het totaal weergegeven en de uitsplitsing naar leeftijdsgroepen. Ook is het percentage lidmaatschappen weergegeven voor enkele populaire sporten.

Uit de tabel blijkt dat Maastricht ver achter blijft bij het landelijke gemiddelde. Deze conclusie geldt voor alle leeftijdsgroepen en voor alle populaire sporten. Uitsluitend atletiek benadert het Nederlandse gemiddelde. De Maastrichtse percentages zijn dermate laag, dat Maastricht de laagste scores heeft van alle steden met een inwoneraantal tussen 100.000 en 200.000.

Lidmaatschappen	Maastricht	Nederland
Totaal	15,3%	25,0%
Naar leeftijdsgroep		
0-10 jaar	15,2%	23,0%
10-25 jaar	23,0%	45,0%
25-45 jaar	14,2%	22,0%
45-65 jaar	13,7%	22,0%
65 jaar e.o.	10,2%	17,0%
Naar sporten		
Atletiek	0,7%	0,8%
Gymnastiek	0,4%	1,6%
Hockey	0,9%	1,5%
Tennis	1,9%	3,1%
Voetbal	4,9%	7,0%
Volleybal	0,2%	0,7%
Zwemmen	0,4%	0,8%

Tabel 6: Percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging. Bron: Sport op de Kaart 2018.

Ook regionaal scoort Maastricht niet goed. Alleen de scores van de gemeente Heerlen zijn lager. Alle andere steden in Limburg laten hogere scores zien.

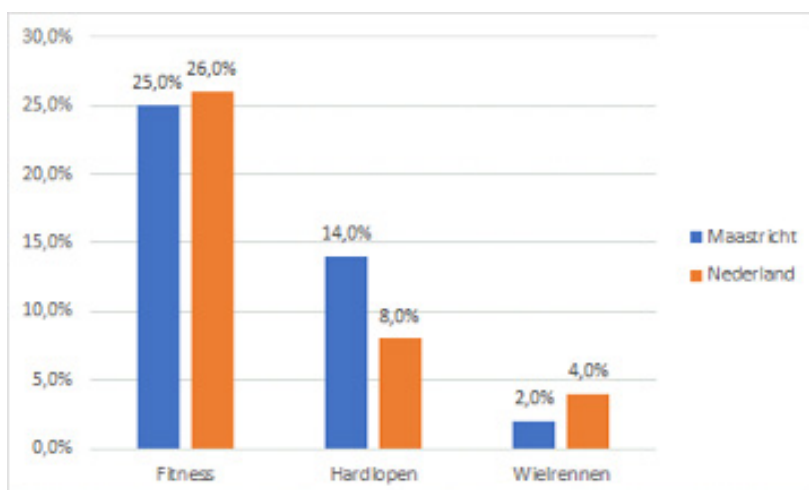
Figuur 6: Percentage inwoners dat lid is van een sportvereniging in Limburgse steden. Bron: Sport op de Kaart 2018.

Kortom, in aantallen leden gaat het niet goed met de sportverenigingen in Maastricht. Het animo om lid te worden en te blijven is in Maastricht erg laag.

Naast het aantal leden zijn er vanzelfsprekend ook andere aspecten van belang als het gaat om de vitaliteit van de sportverenigingen. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk dat er voldoende bestuursleden en vrijwilligers zijn, dat de vereniging financieel gezond is, dat er voldoende jeugd is, et cetera.

Naar deze aspecten is geen onderzoek gedaan. Echter, eenieder die contacten heeft met de verenigingen weet dat het algemene beeld niet positief is. Het blijkt steeds lastiger om bestuursfuncties in te vullen, om voldoende vrijwilligers op de been te brengen en om financieel de 'eindjes aan elkaar te knopen'. Ook lijkt het erop dat in de wijken waar de sportdeelname het laagst is, deze problemen het grootst zijn.

Eerder in deze nota hebben we vermeld dat de sport- en beweegdeelname in Maastricht inmiddels boven het landelijke gemiddelde zit. We mogen dus concluderen dat die goede scores niet worden veroorzaakt doordat Maastrichtenaren in groten getale lid zijn van een sportvereniging. De goede scores worden veroorzaakt doordat Maastrichtenaren het ongeorganiseerd sporten, vooral in de buitenruimte, en masse hebben ontdekt. Dat geldt overigens niet alleen voor Maastricht. In heel Nederland is het ongeorganiseerd sporten de afgelopen jaren explosief gestegen. Die toename is vooral ten koste gegaan van de zaalsporten en de zwemsport.

Figuur 7: Ongeorganiseerd sporten door inwoners van Maastricht naar enkele typen sporten. Bron: Sport op de Kaart 2018.

2.6 HET PROGRAMMA VAN MAASTRICHT SPORT

Het Kenniscentrum Sport en Bewegen heeft onlangs een uitgebreide evaluatie uitgevoerd van het programma van Maastricht Sport. Elke activiteit/elk programma is langs de meetlaat gelegd en nagegaan is of en in welke mate deze effectief zijn. Daarbij is niet gelet op het resultaat (dat is in de voorgaande paragrafen al beschreven), maar is een deskundigenoordeel geveld. Samengevat heeft het Kenniscentrum de volgende conclusies getrokken:

Zijn de programma's kwalitatief voldoende?

Het Kenniscentrum Sport en Bewegen is de volgende mening toegedaan: 'Maastricht Sport heeft met de programma's en aanpakken in de vijf programmalijnen een breed en uitgebreid aanbod van goede individuele programma's. Met deze programma's levert Maastricht Sport een positieve bijdrage aan de stimulering van sport- en beweegdeelname van de inwoners van Maastricht. Maastricht Sport heeft hierbij extra aandacht voor groepen die achterblijven in sport- en beweegparticipatie.

Het potentiële bereik van deze groepen is groot en het verdient aandacht om daar verder op in te zetten. En mogelijk ook prioriteit aan te geven. Dit betekent dat er niet wordt gestreefd naar het verhogen van de sport- en beweegdeelname in het algemeen, maar specifiek voor de doelgroepen die achterblijven, zoals mensen met overgewicht of een laag sociaaleconomische status.

Sport- en beweegaanbieders kunnen een maatschappelijke rol vervullen door het aanbieden van passende activiteiten. De rol kan breder zijn dan alleen sport, denk bijvoorbeeld aan buitenschoolse opvang of een ontmoetingsplek voor ouderen. Aan te bevelen is dat Maastricht Sport de aanbieders meer gericht gaat ondersteunen op maatschappelijke vraagstukken, zodat deze aanbieders een goede bijdrage kunnen leveren aan de programma's.'

Worden de doelstellingen met de programma's bereikt?

De volgende conclusie is door het Kenniscentrum Sport en Bewegen getrokken: 'De programmalijnen bieden een breed aanbod aan activiteiten. Hiermee sluiten ze goed aan bij het Nationaal Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland' en het coalitieakkoord 'Maastricht Onbegrensd en Ontspannen'. De vertaling van het sportakkoord naar een lokaal akkoord in Maastricht vraagt om een eigen invulling, rekening houdend met de lokale context. Vanuit de huidige programmalijnen zien we aansluiting bij de deelakkoorden Inclusief sporten en bewegen, Van jongs af aan vaardig in bewegen, Vitale sportaanbieders en Positieve sportcultuur.

Dat er in de programmalijnen geen verbinding met de deelakkoorden Duurzame sportinfrastructuur en Topsport inspireert te zien is, betekent niet dat er in Maastricht geen aandacht naar deze thema's gaat. In het landelijk sportakkoord wordt gesteld dat sport een krachtig instrument vormt om ontmoetingen te creëren, sociale cohesie en welzijn te bevorderen. In het coalitieakkoord wordt dit vertaald naar het belang van sport en bewegen in het sociaal domein. Sport en bewegen kan als middel een positieve bijdrage leveren aan maatschappelijke vraagstukken zoals overgewicht, participatie en toeleiding naar werk. Verschillende programma's van Maastricht Sport zijn naast het stimuleren van sport en bewegen ook gericht op participatie in de samenleving of het verbeteren van de gezondheid. De uitvoering vraagt om een integrale aanpak, afstemming met andere beleidsterreinen zoals het sociaal domein en gezondheid en een gezamenlijke ontwikkeling van een aanpak' Maastricht Sport onderschrijft deze conclusie en heeft de afgelopen jaren de integraliteit opgezocht door de samenwerking te zoeken met onderwijs, welzijn en zorg. Voor de komende jaren (waarover later meer) wil Maastricht Sport die integraliteit verder versterken.

Voor wat betreft de topsport geldt dat Maastricht Sport voor een eigen invulling heeft gekozen. Maastricht Sport heeft de afgelopen jaren zwaar ingezet (en wil die inzet nog versterken) op het verbeteren van sporten, bewegen en de motorische ontwikkeling van kinderen. Die inzet zal er ongetwijfeld toe leiden dat het aantal talenten zal toenemen. Maastricht Sport kiest voor de lijn om deze talenten naar de verenigingen en aanbieders te leiden die hen naar een hoger niveau kunnen brengen (= bemiddelende rol). Tegelijkertijd is het streven om die talenten te faciliteren.

Is de opzet van de programma's kwalitatief voldoende voor het leggen van verbindingen?

Het oordeel van het Kenniscentrum luidt: 'De programmalijnen in het algemeen en de programma's in het bijzonder bieden mogelijkheden voor het leggen van verbindingen en het benutten van kansen door het verstevigen van de interne gemeentelijke samenwerking en externe samenwerking. Bij een groot deel van de programma's in de lijnen Onderwijs, Zorg en Participatie en Gezondheid vindt er samenwerking plaats met maatschappelijke organisaties (in zorg, onderwijs en welzijn) en met sportverenigingen. In de samenwerking is het belangrijk dat er voldoende zicht is op de uitdagingen waar de samenwerkingspartijen voor staan en dat de samenwerkingspartijen voldoende in beeld hebben wat sport en bewegen kan betekenen.

Vanuit de evaluatie is niet gebleken of hier nu sprake van is. Er is dan ook niet voldoende zicht op of de programma's kwalitatief voldoende zijn. Betrek partijen in een vroeg stadium om mee te denken. En ontwikkel gezamenlijk de ambitie en geef invulling aan de uitvoering waarbij ieder een eigen rol vervult. Start met samenwerkingspartijen waar de energie zit om de gezamenlijke aanpak te ontwikkelen en te implementeren. En gebruik de ervaring en resultaten om bewustwording te creëren en de aanpak te stimuleren bij andere organisaties.'

2.7 CONCLUSIES

De titel van dit hoofdstuk luidt: 'hebben we onze doelstellingen bereikt?' Deze vraag moet als volgt worden beantwoord:

- 1 Ja, gemeentebreed zijn de doelstellingen behaald. De doelstellingen op het gebied van de RSO-norm en de Nederlandse Norm Gezond Bewegen zijn (ruimschoots) behaald. Ook voor andere cijfers (het percentage inwoners dat wekelijks sport en het voldoen aan de beweegnormen) geldt dat de scores in Maastricht vergelijkbaar zijn met het landelijke gemiddelde en beter zijn dan de scores van andere Limburgse steden.
- 2 De goede scores in Maastricht worden niet veroorzaakt doordat Maastrichtenaren in grote getale lid zijn van sportverenigingen. In tegendeel, op dat vlak blijft Maastricht ver achter bij het Nederlandse gemiddelde en ook bij scores van andere Limburgse gemeenten.
- 3 De goede scores op het gebied van sport en bewegen in Maastricht worden veroorzaakt doordat de inwoners van onze stad en masse ongeorganiseerd sporten. De Maastrichtenaar heeft de sportscholen, fitnesscentra en het sporten en bewegen in de buitenruimte de afgelopen jaren omarmd. Dit wordt niet in de laatste plaats veroorzaakt door de samenstelling van de bevolking, waarbij de grote populatie studenten vooral opvalt.
- 4 De positieve conclusies over de sport- en beweegdeelname in Maastricht gelden lang niet voor alle wijken. In veel wijken zijn de scores ondergemiddeld tot ronduit slecht, terwijl in andere wijken de scores ver uitsteken boven het Nederlandse gemiddelde. De verschillen tussen wijken zijn ongeveer dezelfde als in het jaar 2013, maar de onderlinge verschillen zijn vanaf dat moment vergroot. In de wijken waar de sport- en beweegdeelname in 2013 al goed was is de situatie de afgelopen jaren (sterk) verbeterd. In de wijken waar de sport- en beweegdeelname in 2013 laag was, is de situatie de afgelopen jaren verder verslechterd. Deze constatering geldt overigens niet alleen voor sport en bewegen. Ook andere cijfers op het gebied van gezondheid, inkomen, werk en zorg geven eenzelfde beeld.
- 5 De positieve conclusies gelden ook niet voor alle leeftijdsgroepen. De sport- en beweegdeelname onder de ouderen in Maastricht is achteruitgegaan. De sport- en beweegdeelname van volwassenen is daarentegen gewoonweg goed te noemen.
- 6 De stimuleringsprogramma's van Maastricht Sport zitten goed in elkaar. Het Kenniscentrum Sport en Bewegen heeft vastgesteld dat de programma's kwalitatief goed zijn, de juiste doelgroepen bereiken en voldoende de verbinding leggen met de maatschappelijke partners (onderwijs, welzijn en zorg). Echter, gezien de achterblijvende sport- en beweegdeelname in sommige wijken, zijn die verbindingen nog niet voldoende. De komende jaren zal zwaarder ingezet moeten worden op samenwerking tussen bewegen, onderwijs, ontmoeten, welzijn en zorg.
- 7 Het inzetten van de sportverenigingen als middel om de sport- en beweegdeelname te verhogen is niet uit de verf gekomen. Het is niet gelukt om grote groepen inwoners extra aan de verenigingen te binden.

Wat betekent dit voor sport- stimulering in Maastricht tot 2025?

3.1 INLEIDING

De evaluatie van acht jaar sport- en beweegstimulering geeft enerzijds een rooskleurig beeld van een (sterk) verhoogde sport- en beweegdeelname in Maastricht die zich inmiddels kan meten met het Nederlandse gemiddelde. Anderzijds geeft de evaluatie stof tot nadenken. Er zijn nog steeds wijken die achterblijven, het bewegen binnen de groep senioren is achteruitgegaan en de verenigingen staan onder druk.

In dit hoofdstuk geven we een beschrijving van onze uitgangspunten voor de komende vier jaar. We starten dit hoofdstuk met een overzicht van de ambities van de gemeente Maastricht die raakvlakken hebben met sport en bewegen. Daarna beschrijven we de uitgangspunten voor onze inzet de komende vier jaar. Het hoofdstuk eindigt met de programma's waar we ons de komende jaren sterk voor willen maken.

3.2 DE AMBITIES VAN MAASTRICHT

De opgaves in Maastricht

De gemeente Maastricht staat voor grote opgaven in het sociale domein (decentralisaties), de fysieke leefomgeving, (energietransitie, duurzaamheid, mobiliteit, woningbouw), het (preventieve) gezondheidsbeleid en de vormgeving aan de steeds actievere vormen van participatie in de samenleving. Daarbij hebben we te maken met ingrijpende demografische ontwikkelingen. Vergrijzing, groei dan wel krimp van de bevolking, migratie en vluchtelingen, een steeds mondigere bevolking, de invloed van sociale media op de (politieke) menings- en besluitvorming en bezuinigingen.

Al deze opgaven en ontwikkelingen werken door in het lokale sport- en beweegbeleid, dat zich hierop heeft aan te passen. Tegelijkertijd bieden sport en bewegen kansen en mogelijkheden om in te spelen op genoemde opgaven en ontwikkelingen.

De decentralisaties in het sociale domein, waarbij taken op het gebied van jeugdzorg, arbeidsmarktbeleid en participatie zijn overgeheveld naar de gemeente, vragen om verbinding met het sportbeleid, om sport in te zetten als middel om de gemeentelijke doelstellingen in het sociale domein te realiseren.

In functie van de Brede Regeling Combinatiefuncties zijn nu in Maastricht combinatiefuncties/buurtsportcoaches actief (ruim 24 fte), die verbindingen leggen tussen sport en andere beleidssectoren, die handen uit de mouwen steken voor aanvullend sportaanbod voor moeilijk bereikbare doelgroepen en zorg dragen voor sport- en beweegactiviteiten in de wijk.

Omgevingswet

De nieuwe omgevingswet vraagt gemeenten om een omgevingsvisie te ontwikkelen, waarin ze kunnen aangeven hoe de inrichting van de leefomgeving bijdraagt aan gezondheidsbevordering. Hierin ligt een kans om slagen te maken richting een meer beweegvriendelijke omgeving die mensen stimuleert tot meer actieve vormen van verplaatsen, spelen en sportieve vormen van recreatie in de openbare ruimte. Het belang voor sport om op deze ontwikkelingen een passend antwoord te geven is groot. Op 20 oktober 2020 heeft de raad de Omgevingsvisie Maastricht 2040 aangenomen.

Coalitieakkoord

De in het coalitieakkoord “Maastricht Onbegrensd en ontspannen” beschreven stadsvisie, beschrijft een onbegrensd en ontspannen stad. De visie wordt vanuit verschillende perspectieven beschreven. (Een relatie met) sport en bewegen komt in verschillende perspectieven naar voren. Een belangrijk speerpunt binnen het coalitieakkoord bij het perspectief Gezonde Stad vormt bewegen en vitaliteit. Sport, mobiliteit, duurzaamheid, welzijn en recreatie richten zich op het stimuleren van bewegen, op zingeving, meedoen en vitaliteit. In een positieve benadering van gezondheid zijn lichamelijke beweging en het actief participeren in maatschappelijke verbanden belangrijk. Dit zorgt voor een groep vitale inwoners die actief meedoet in de samenleving. Vitale sportverenigingen/organisaties zijn hierin onmisbaar als krachtig bindmiddel in de wijk en als plek waar inwoners van onze gemeente kunnen meewerken aan een gezond, sociaal en saamhorig Maastricht. Sportorganisaties vervullen een rol die breder is dan alleen sport.

De sportakkoorden

In de zomer van 2018 werd het Nationaal Sportakkoord gesloten. De minister van Sport, vertegenwoordigers van NOC*NSF, de sportbonden, organisaties van gemeenten, provincies en tal van maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven hebben het Nationale Sportakkoord, Sport verenigt Nederland, getekend. Samen willen zij de sport versterken en de maatschappelijke kracht van sport optimaal benutten. In het akkoord staan zes ambities centraal:

- Inclusief sporten en bewegen, waar voor iedereen een leven lang plezier in sporten en bewegen zonder belemmeringen wordt nagestreefd;
- Duurzame sportinfrastructuur, om heel Nederland te voorzien van functionele, goede en duurzame sport- en beweegvoorzieningen;
- Vitale sport- en beweegaanbieders, om voor iedere Nederlander een passend, bereikbaar en toegankelijk sport- en beweegaanbod te hebben;
- Positieve sportcultuur, zodat iedereen overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos kan sporten en bewegen;
- Van jongs af aan vaardig in bewegen, met de ambitie dat meer kinderen aan de beweegnorm gaan voldoen en dat hun motorische vaardigheden gaan toenemen (met focus op de groep van 0 tot 12 jaar);
- Topsport die inspireert, vanuit de gedachte dat Nederlandse topsportprestaties en topevenementen in Nederland een cruciale inspiratie vormen voor de verenigende waarde van sport.

In navolging van het Nationaal Sportakkoord hebben we in Maastricht een Lokaal Sportakkoord opgesteld. Sport- en beweegaanbieders, maatschappelijke en zorginstellingen, onderwijs en gemeente zijn in de afgelopen maanden met elkaar in gesprek gegaan om ambities en uitdagingen te bespreken en concrete ideeën uit te wisselen. Dit sportakkoord is van belang voor de uitvoeringsnota sport en bewegen omdat we in dit sportakkoord het maatschappelijk belang van sport verder vorm willen geven en het als een belangrijke bouwsteen zien om de stip aan de horizon (2025) te zetten. De thema's zoals in het sportakkoord geformuleerd willen we dan ook gebruiken als bouwsteen van deze uitvoeringsnota waarover later meer.

3.3 ONZE UITGANGSPUNTEN

De evaluatie van acht jaar sport- en beweegstimulering en de ambities van de stad Maastricht moeten hun weerslag krijgen in onze aanpak voor de komende vier jaar. Activiteiten en programma's die succesvol zijn gebleken verdienen het om behouden te blijven, activiteiten en programma's die dat minder zijn geweest moeten we bijsturen.

Wij stellen daarom voor om de volgende uitgangspunten richtinggevend te laten zijn in onze aanpak voor de komende jaren:

Onze rol, drie smaken

Ons uitgangspunt was dat in eerste instantie anderen (de verenigingen, commerciële sportaanbieders) zelf sport- en bewegingsactiviteiten moeten aanbieden. Maastricht Sport kon daarbij ondersteunen of in sommige gevallen zelf activiteiten aanbieden, maar het initiatief lag in eerste instantie bij anderen.

Deze aanpak heeft voor veel wijken en doelgroepen goed gewerkt. De sportdeelname is verhoogd en in grote delen van Maastricht ligt die deelname boven het Nederlandse gemiddelde. Echter, in sommige wijken en voor sommige doelgroepen heeft die aanpak onvoldoende gewerkt.

Voor de komende vier jaar stellen wij voor om een scherper onderscheid te maken in onze rol en aanpak, t.w.:

- **Beperkte rol:** In de wijken waar de sport- en beweegdeelname hoog is en de afgelopen jaren is gestegen zien wij voor onszelf niet of nauwelijks een rol weggelegd. In die wijken hebben de inwoners, verenigingen en commerciële aanbieders hun eigen pad gekozen, een pad dat tot resultaat heeft geleid. Voor specifieke doelgroepen (kinderen, niet-vitale ouderen) zien wij voor onszelf wel een rol weggelegd, maar niet meer dan dat.
- **Ondersteuning:** In de wijken waar de sport- en beweegdeelname gemiddeld is, zullen we – indien dat noodzakelijk is – een ondersteunende rol vervullen. In die wijken blijft onze aanvliegroute dat de aanbieders zelf aan zet zijn. Soms zal het nodig zijn om hen daarbij te helpen, en dat zullen we doen. In deze wijken zetten wij ons vanzelfsprekend wel in voor de kinderen en niet-vitale senioren.
- **Integrale aanpak:** In de wijken waar de sport- en beweegdeelname te laag is, nemen we zelf de regie in handen. We zullen daar actief – samen met scholen, de zorg en het welzijnswerk – zelf activiteiten organiseren/aanbieden en de verenigingen actief ondersteunen. Het leeuwendeel van onze inspanningen gaan wij richten op deze wijken, waarbij wij willen aansluiten bij het wijkgericht werken en zitting gaan nemen in de wijkteams.

Scherpere keuzes

De bovenbeschreven rolopvatting hanteren wij al enkele jaren impliciet, maar desondanks zien we dat de aandacht van Maastricht Sport toch te veel versnipperd is. Ondanks onze prioriteit voor de lage SES-wijken, niet-vitale senioren en kinderen zien we in de praktijk dat veel tijd en aandacht uitgaat naar onderwerpen en activiteiten die er in onze ogen ‘minder toe doen’. Onze inzet is om 80% van onze tijd en middelen te richten op de wijken en doelgroepen waar we het verschil kunnen maken (de integrale aanpak). Sterk samengevat, we gaan 80% van ons budget richten op:

- Gebieden:
 - Noordwest: Belfort, Boschpoort, Caberg, Malberg, Malpertuis, Mariaberg en Pottenberg.
 - Noordoost: Limmel, Nazareth, Wittevrouwenveld
- Doelgroepen:
 - In het verlengde van het regionale gezondheidsbeleid ‘Zuid Springt Eruit’ willen wij sterk blijven inzetten op bewegen, sport en de motorische ontwikkeling van kinderen in de basisschoolleeftijd. Dat willen we doen in alle wijken, maar wel volgens onze rolopvatting (de zwaarste inzet in de bovengenoemde wijken).
 - Ook willen wij ons stevig blijven inzetten voor de niet-vitale ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking.
 - Aanbieders: De sportverenigingen in onze prioriteitswijken hebben het het zwaarst. In die wijken willen wij de verenigingen stevig ondersteunen. Die ondersteuning gaat verder dan adviseren. We steken ‘de handen uit de mouwen’, helpen de besturen, verbeteren de trainingsprogramma’s, et cetera. In die wijken willen wij ook onze samenwerkingen met de scholen, de eerste lijnszorg (huisartsen, fysiotherapeuten), het MUMC+ en het welzijnswerk verder uitbouwen. Die samenwerkingen bestaan al, maar verdienen een verdere doorontwikkeling.

Gedifferentieerde doelstellingen

In 2013 zijn doelstellingen geformuleerd die voor de hele stad gelden. Die doelstellingen zijn behaald, maar er zijn nogal wat verschillen tussen wijken. Wij zouden de komende vier jaar verschillen in de doelstellingen

willen maken. Gemeentebreed is onze doelstelling om de landelijke scores op het gebied van de nieuwe beweegrichtlijnen te evenaren. Daarbij maken we het volgende onderscheid:

- Voor de jong volwassenen (studentenpopulatie) en de volwassenen willen wij dezelfde scores behalen als het landelijke gemiddelde voor deze groep inwoners.
- Voor onze prioriteitswijken streven we naar het behoud van de huidige situatie. De afgelopen jaren hebben we daar en achteruitgang gezien en ons streven is dat die achteruitgang wordt gestopt. Dat zou een prestatie van formaat zijn.
- Niet vitale ouderen: Voor de groep ouderen hebben we ook geen verbetering geconstateerd. Ook voor die groep mikken we op bestendinging en op zijn best een lichte verbetering.

De focus op de prioriteitswijken en de niet-vitale ouderen kunnen wij alleen waarmaken als wij wijkgericht gaan werken en deelnemen aan de daarvoor bestaande structuren (de Wijkteams).

De buitenruimte

Stadsbreed blijkt dat onze buitenruimte inmiddels is uitgegroeid tot één van de belangrijkste 'sportaccommodaties'. Grote groepen inwoners wandelen, fietsen, spelen en rennen in de buitenruimte wat heeft bijgedragen aan de goede scores op het gebied van sport en bewegen. Maastricht Sport wil de buitenruimte ook meer gaan inzetten voor stimuleringsactiviteiten van jong tot oud. Dat willen we doen door meer activiteiten te huisvesten op en rond de multifunctionele sportparken, door een kwaliteitsslag m.b.t. speelplekken, door schoolpleinen uitdagender in te richten, door routes te verbeteren, et cetera.

3.4 ZES PROGRAMMALIJNEN

Onze uitgangspunten hebben we vertaald naar zes programmalijnen. In de volgende figuur zijn die programmalijnen samengevat weergegeven. De programmalijnen zijn bewust in een volgorde van links naar rechts gepresenteerd. Aan de linkerkant ziet u de programmalijnen die vooral een publieke taak zijn en waar wij onze aandacht, tijd en middelen voor willen inzetten. De programmalijnen aan de rechterkant zijn naar onze mening vooral een taak voor het particuliere initiatief, waar wij hoogstens een beperkte faciliterende rol voor onszelf zien weggelegd.

Publiek domein			Private domein		
Aangepast bewegen	In beweging komen Traditionele verenigingssporten, wandelen, zwemmen, fietsen, sporten op (na)school	Beter bewegen	Samen bewegen	Spannender bewegen	Eenvoudiger bewegen
Sport-/zorgarrangementen	Traditionele verenigingssporten, wandelen, zwemmen, fietsen, sporten op (na)school	Modern bewegingsonderwijs en multisport	Alle sporten, met nadruk op fitheid, recreatie, ontmoeten, ontplooiën en ontspannen	Nieuwe, actieve sporten, aangepast verenigingsaanbod	Vormen van recreatief sporten, in groepen, onder begeleiding, niet-verplichtend
Activeren, stimuleren en aangepast sporten	Activeren en stimuleren	Faciliteren	Faciliteren, verenigen en kennismaken	Faciliteren en activeren	Faciliteren, combineren en ontzorgen
Barrière vrij, aangepast voorzieningen	In de buurt, laagdrempelig, begeleid, binnen en buiten	Eigentijdse accommodatie in onderwijs en sport	Sfeer, ontmoetingsruimte, vereniging/club	Eigentijdse accommodatie en openbare ruimte	Multifunctioneel, alles in één, buitenruimte, hot spots
Chronisch zieken, mensen met een beperking en niet-vitale senioren	Inwoners met de groene leefstijl, lagere SE-score, alle leeftijden	Kinderen in de basisschoolleeftijd op school en bij de vereniging	Kinderen, jeugd en volwassenen die lid zijn van een sportvereniging. Vooral gele en deels groene leefstijl	Tieners/jongeren van huishoudens met kinderen in deze leeftijd, alle leefstijlen	Volwassenen met blauwe en rode leefstijl
Senioren en/of WMO-geïndiceerden	Niet-sporters	Kinderen	Verenigingsleden	Tieners	Volwassenen

Figuur 8: De zes programmalijnen.

Elk van de programmalijnen lichten wij hierna op hoofdlijnen toe. In het volgende hoofdstuk worden onze activiteiten per programmalijn beschreven.

Aangepast Bewegen

Deze programmalijn richt zich op bewegen en sporten door niet-vitale ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking. We kiezen hier voor een integrale aanpak waarbij we nauw samenwerken met de collega's binnen het sociale domein, met Trajekt en met zorgorganisaties. We kiezen hier voor integrale sport-, beweeg- en zorgarrangementen, bij voorkeur in de onmiddellijke nabijheid van de woonomgeving. Onze aandacht gaat daarbij vooral uit naar de wijken in Noordwest en Noordoost, maar niet uitsluitend. De omvang van de groep inwoners die het betreft bedraagt minimaal 15.000.

Meer concreet:

- We zetten fors in met ons programma Onbeperkt Sportief/Iedereen Kan Sporten. Dit programma bestaat uit een afwisselend aanbod van beweeg- en sportactiviteiten, vaak in combinatie met ontmoeten.
- We willen bevorderen dat sport en beweegactiviteiten ook vanuit het WMO kader meer wordt aangeboden als zijnde daginvulling en dagbesteding.
- We gaan meer (regionaal) samenwerken en kennis en kunde delen met als doel: inclusief sporten en bewegen versterken, ondersteunen van sport- en beweegaanbieders bij het opzetten en/of verbreden van het (laagdrempelig en toegankelijk) aanbod.
- We zetten in op deskundigheidsbevordering van trainers, coaches en begeleiders zodat zij voldoende kennis en kunde bezitten om specifieke (doel-) groepen te begeleiden bij hun sport- en beweegactiviteiten.

In beweging komen

Een grote groep inwoners van Maastricht haalt de beweegnormen niet. Als we de RSO-norm als uitgangspunt hanteren dan bewegen ongeveer 49.000 inwoners van Maastricht niet of onvoldoende. Het is en blijft onze opgave om dit aantal te verminderen. Daarbij kiezen we – zoals al eerder vermeld – voor een stevige en integrale aanpak in onze prioriteitswijken. Voor de overige wijken zal onze inzet beperkt zijn. In die wijken zien we dat – ook zonder onze inspanningen – de sport- en beweegdeelname is gestegen. Samengevat willen wij de volgende activiteiten en projecten gaan uitvoeren:

- Sjors Sportief, ons kennismakingsprogramma's waarin leerlingen van de basisscholen op laagdrempelige manier in aanraking worden gebracht met verschillende sporten.
- Coach Sports, het programma om kinderen en jongeren met overgewicht (meer) in beweging te krijgen.
- Beweeg Bewust, het programma waarin wij met verschillende samenwerkingspartners inzetten op preventie, verandering van leefstijl, bewegen, revalidatie en activering.
- De Gecombineerde Leefstijl Interventie, waarin wij – samen met ketenpartners – inzetten op een volledige verandering van leefstijl in termen van bewegen, voeding en gedrag.
- Beweggroepen, waar wij op verschillende plekken in de stad laagdrempelige groepsbijeenkomsten organiseren in het kader van bewegen en sporten.
- Meedoen, een stimuleringsprogramma dat zich richt op mensen in armoede, COA en statushouders.

Beter bewegen

Deze programmalijn zet in op meer en beter bewegen in de voorschoolse periode (samen met bijvoorbeeld de kinderopvang) en tijdens de basisschoolleeftijd. Er zijn op dit moment circa 6.000 basisschoolleerlingen in Maastricht en daarnaast nog enkele duizenden in de kinderopvang en het peuterwerk. De afgelopen jaren is de motorische ontwikkeling van kinderen (vooral door ICT) sterk verminderd en dat willen we doorbreken. In lijn met Zuid Springt Eruit! willen wij onze aandacht voor deze groep inwoners (waar we overigens de afgelopen jaar ook stevig op hebben ingezet) voortzetten.

We willen in Maastricht meer kinderen (0 – 12 jaar) aan de beweegrichtlijnen laten voldoen, om zo de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid om te buigen. Ouders, verzorgers, kinderopvang, scholen en sport- en beweegaanbieders worden hierbij actief betrokken. We willen ervoor zorgen dat bewegen voor kinderen vanzelfsprekend is en dat ieder kind de mogelijkheid heeft om zich motorisch optimaal te ontwikkelen.

Goede motorische vaardigheden vormen de basis voor een leven lang sport- en beweegplezier. Ze zijn van belang voor het ontwikkelen van een actieve, gezonde leefstijl.

Binnen het onderwijs worden al beweegprogramma's zoals Basisschool in Beweging, uitgevoerd waardoor kinderen al op jonge leeftijd in aanraking komen met verschillende sporten. We vinden het belangrijk om deze programma's te behouden en waar mogelijk te versterken en breder in te zetten. Hierbij dient ook aandacht besteed te worden aan het screenen van motorische vaardigheden van kinderen. Uitdagend ingerichte schoolpleinen, buitenlessen en bewegend leren spelen leveren een positieve bijdrage aan het beweeggedrag van kinderen.

Waar mogelijk willen we de sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren vergroten en verbeteren. We sluiten daarbij vooral aan op het aanbod dat er is en proberen dat beter te benutten door als kinderopvang, onderwijs, sport- en beweegaanbieders, Maastricht Sport, GGD en andere (maatschappelijke) partners samen te werken. Het sportstimulerings-programma Sjors Sportief kan hier een bijdrage aan leveren.

We hebben aandacht voor de uitval in de sport van jongeren tussen de 12 en 18 jaar. We vinden het belangrijk dat ook deze groep blijft bewegen en sporten.

Het bezitten van voldoende kennis en kunde en de benodigde pedagogische vaardigheden bij trainers, coaches, leerkrachten en begeleiders zijn een basisvoorwaarde om kinderen kwalitatief en gevarieerd te laten bewegen zodat zij zich motorisch optimaal kunnen ontwikkelen.

Om de ambitie van jongs af aan vaardig in bewegen te kunnen bereiken worden de volgende initiatieven uitgewerkt:

- We gaan de samenwerking tussen sport- beweegaanbieders, kinderopvang en onderwijs versterken.
- We zetten in op bewustwording bij ouders/verzorgers, leerkrachten, sport- en beweegaanbieders zodat zij zich bewust zijn van het belang van voldoende, gevarieerde en kwalitatieve beweging én gezonde voeding. De programma's 'De Gezonde School' en de 'Gezonde Kinderopvang' kunnen hier een bijdrage aan leveren.
- We willen de beweegprogramma's binnen het onderwijs en de kinderopvang continueren en waar mogelijk versterken en breder gaan inzetten. Het screenen van motorische vaardigheden van kinderen is daar onderdeel van.
- We willen meer openbare schoolpleinen/ beweegpleinen en aantrekkelijke speel- en beweegplekken in de wijk maken die toegankelijk zijn voor meerdere doelgroepen en waar ontmoeting kan plaatsvinden.
- We willen ouders activeren en we gaan activiteiten organiseren om ouders (met kinderen) meer te laten sporten en bewegen.
- We willen de sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren vergroten en verbeteren. Dit willen we onder andere doen door kinderen op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met diverse sporten en bewegingsvormen.
- We willen onderzoeken op welke manier jongeren (12-18 jaar) gemotiveerd blijven om te blijven sporten en bewegen. Dit willen we doen onder andere door met jongeren zelf het gesprek aan te gaan.
- We zetten in op deskundigheidsbevordering van trainers, coaches, leerkrachten en begeleiders zodat zij voldoende kennis en kunde bezitten om kinderen kwalitatief en gevarieerd te laten bewegen.
- We willen bij de ontwikkeling van het programma Basisschool in Beweging 2.0 de component gezondheid (gezonde voeding) ontwikkelen en een vangnetstructuur uitrollen.
- Wij zetten in op talentontwikkeling.

Samen bewegen

Het gaat niet goed met de sportverenigingen in Maastricht. Desondanks zijn nog steeds bijna 19.000 inwoners lid van een sportvereniging. Dit is een aantal om te koesteren. Het sporten in verenigingsverband blijven we stimuleren. Participatie binnen verenigingen heeft niet alleen effect op de sport- en beweegdeelname, maar ook op sociale samenhang, leefbaarheid, et cetera. Verenigingen blijven dus 'een streepje voor' houden.

Binnen deze programmalijn blijven we inzetten op verenigingsondersteuning, zij het gericht dan op dit moment. Concreet:

- We blijven algemene verenigingsondersteuning aanbieden als het gaat om informatiebijeenkomsten over wet- en regelgeving, subsidies, etc. De algemene verenigingsondersteuning geldt voor alle (sport)verenigingen in Maastricht.
- Maatwerkondersteuning beperken wij tot de verenigingen in onze prioriteitswijken. In die wijken willen wij de verenigingen stevig ondersteunen. Die ondersteuning blijft niet beperkt tot adviseren, maar we steken de handen daadwerkelijk 'uit de mouwen'. Ook willen wij onze invulling van de open clubgedachte (Smile) introduceren in deze wijken. In Heugem loopt een pilot-project voor Smile. De ervaringen in Heugem nemen wij mee en vertalen die naar Smile 2.0 voor de verenigingen in de prioriteitswijken.
- Verder zetten we in op rookvrije sportaccommodaties.

Spannender bewegen

Ook in Maastricht haken tieners massaal af bij de verenigingen. Bijbaantjes, schoolverplichtingen en andere interesses zijn reden om in groten getale de lidmaatschappen op te zeggen. In Maastricht wonen ongeveer 6.000 tieners en we ambiëren om de volgende functies voor deze doelgroep te vervullen:

- In de eerste plaats wil Maastricht Sport, samen met de verenigingen, programma's ontwikkelen om de tieners langer vast te houden. Meer afwisseling, meer spanning en minder verplichtingen zijn de steekwoorden die deze programma's kenmerken. Dat doen wij binnen het project SMILE.
- Voor de tieners die desondanks de georganiseerde sport verlaten zijn eigentijdse sport- en recreatiemogelijkheden verspreid over de stad van belang. Dat is mogelijk op en rondom onze sportparken, maar vooral ook door de buitenruimte aantrekkelijk te maken/houden. Daarover wordt uitvoerig ingegaan in de nota Beweegvriendelijk Maastricht, die in het najaar zal verschijnen.

Eenvoudiger bewegen

'Last-but-not-least' wil is er een grote groep volwassenen, die de intrinsieke motivatie heeft om te sporten en te bewegen, maar daarin wordt belemmerd door de beperkte hoeveelheid vrije tijd en de verplichtingen die het combineren van werk en zorgtaken met zich meebrengen. Het betreft de grote groep van tweeverdieners met opgroeiende kinderen (de generatie 'rennen en plannen'). Op meerdere plekken in de stad wordt deze groep bediend door commerciële initiatieven (fitness, bootcamp) en door verenigingen (bijvoorbeeld Atletiek Maastricht met hardloopgroepen).

Wij zien voor onszelf een zeer beperkte rol voor deze programmalijn, anders dan informatieverstrekking aan verenigingen en het stimuleren van de open club gedachte.

In de figuur op de volgende pagina is schematisch weergegeven welke activiteiten wij de komende jaren gaan uitvoeren en aan welke programmalijnen deze bijdragen.

Programma overstijgend

Ondersteunend aan de zes programmalijnen zullen we enkele programma overstijgende activiteiten uitvoeren, t.w.:

- Sportmatch: We sluiten aan bij het digitale platform sportmatch. Doelstelling is om Maastrichtenaren beter te informeren over sport en bewegen, het beweegaanbod en om aanbieders te voeden met onderzoeken, inzichten, wervingsmethodieken en data.
- Jeugdfonds Sport en Volwassenenfonds Sport, om mensen met een smalle beurs in staat te stellen deel te nemen aan sport- en beweegactiviteiten.
- Regionale samenwerking, waarbij we ons inzetten voor de 'trendbreuk Zuid-Limburg'.

4

Ons uitvoeringsprogramma

In de volgende figuur is ons uitvoeringsprogramma samengevat weergegeven.

	Aangepast bewegen	In beweging komen	Beter bewegen	Samen bewegen	Spannender bewegen	Eenvoudiger bewegen
BASISSCHOOL IN BEWEGING 2.0						
Beweegdeelname voor, tijdens, tussen en na school						
Signaleren en doorverwijzen		✓	✓			
Ouderondersteuning						
Voeding						
BASISSCHOOL IN BEWEGING 1.0						
Voorganger van 2.0, nog actief op meerdere scholen		✓	✓			
SIORS SPORTIEF						
Sportkennismakingsprogramma's leerlingen basisscholen		✓				
COACH SPORTS						
Bewegen voor kinderen/jongeren met overgewicht	✓	✓				
BEWEEG BEWUST MUMC+						
Bewegen voor, tijdens en na ziekenhuisopname	✓	✓				
BEWEEG BEWUST PLUSPRAKTIJEN						
Preventie, leefstijl en bewegen		✓				
BEWEEG BEWUST HUISARTSEN						
Leefstijl en bewegen		✓				
BEWEEG BEWUST FYSIOTHERAPEUTEN						
Leefstijlen bewegen	✓	✓				
BEWEEG BEWUST SOCIALE ZAKEN						
Re-activering, leefstijl en bewegen		✓				
BEWEEG BEWUST ANNEX						
Re-activering, leefstijl en bewegen		✓				
GECOMBINEERDE LEEFSTIJLINTERVENTIE						
Bewegen, voeding en gedrag		✓				
WERKPLEK IN BEWEGING						
Duurzame inzetbaarheid en vitaliteit		✓				
BEWEEGGROEPEN						
Aanbieden van laagdrempelig sportaanbod/groepen ter bevordering van sportparticipatie, ontmoeting, welzijn etc.		✓				
ONBEPERKT SPORTIEF, IEDEREEN KAN SPORLEN						
Sportparticipatie voor mensen met een beperking	✓					
SMILE						
Open Club principe	✓	✓	✓	✓	✓	✓
VITALE SPORTVERENIGINGEN						
Verenigingsondersteuning, professionalisering				✓		
GEZONDE SPORTVERENIGING-ROOKVRIJ						
Rookvrije sportaccommodaties				✓		
MEEDOEN						
Sportparticipatie voor mensen in armoede, coa en statushouders		✓				
SPORTMATCH/DIGITAAL PLATFORM						
Werving						
Faciliteren sportaanbieders	✓	✓	✓	✓		
Ontsluiten van kennis, onderzoek, inzichten, data, etc.						
JEUGDSPORTFONDS						
Financiële ondersteuning		✓				
VOLWASSENENSPOORTFONDS						
Financiële ondersteuning		✓				

Figuur 9: Ons activiteitenprogramma in vogelvlucht.

Maastricht SpOrt
beweegt de stad